HÜSEYİN RAHMİ GÜRPINAR

ŞEYTAN İŞİ

ATLAS KİTABEVİ

HÜSEYİN RAHMİ GÜRPINAR

ŞEYTAN İŞİ

ROMAN

(Tam Metin)

ÜÇÜNCÜ BASKI

ANKARA CADDESİ No. 82 İSTANBUL

HÜSEYİN RAHMİ VE ESERLERİ

Hüseyin Rahmi Gürpınar 1864 yılında İstanbul'da doğdu. Babası, Sait Paşa adında bir subaydı. Annesini üç yaşındayken kaybetti. Çocukluğu teyzesinin yanında geçti. Mülkiye Mektebinde (Siyasal Bilgiler Fakültesi) okudu. Kısa bir zaman memurluk yaptı. 1908'den sonra gazetecilikle ve romanlarının gelirleriyle geçindi.

İlk eserini on iki yaşındayken yazdı. İlk yayınlanan yazısı «İstanbul'da bir Frenk» adını taşıyordu ve 1888 yılında Ceride-i Havadis gazetesinden yayınlanmıştı. Ahmet Mithat Efendi ile tanışdıktan sonra ilk büyük romanı «Şık» Tercüman-ı Hakikat gazetesinde tefrika edilmeye başlandı. O zaman yirmi iki yaşındaydı.

Ömrünün sonuna kadar yazdığı romanları ve hikâyeleriyle kendini her sınıftan okuyucuya sevdiren Hüseyin Rahmi'nin kişiliğinde pek belirgin noktalar vardır: İstanbul'un konuşma dilini, kenar mahalle kadınlarını büyük bir ustalıkla canlandırır. Bütün romanlarında eşsiz ve dikkatli bir gözleme dayanarak, gerçekçi çığırda yürümüştür. Bir de mizah unsuru; olayları alaylı bir çerçeve içinde vermek, karakterinin başlıca özelliğidir. Duyguludur. Mithat Efendi gibi, o da zaman zaman olayın akışını bir yana bırakarak, felsefe bilgilerini sayfalara aktarmaktan hoşlanır Yazılarında Ortaoyunu ve Karagöz'ün anlatım tekniğinden de yararlanmıştır. Konularda İstanbul dışına hiç çıkmamıştır. Gürpınar 1944 yılında Heybeliada'daki köşkünde ölmüş, Heybeliada mezarlığına gömülmüştür.

Atlas Kitabevi, büyük romancının 100. doğum yıldönümünde bütün eserlerini seri halinde basarak, Türk milletine sunmaya karar vermiş bulunuyor. Büyük halk romancısının eserlerindeki konular ve kişiler her zaman canlı ve taptaze kalmıştır. Ancak, aradan geçen uzun yıllar içinde, dil bakımından, bugünkü kuşakların kolayca anlayamayacağı duruma gelmişti. Sayısı elliyi aşan bu romanları seri halinde yeniden yayınlamayı kararlaştırdığımız zaman, bu eserleri, yetkili kalem sahiplerine bugünün diline aktarmayı da öngördük. Bu sadeleştirme işinde «Kendisi sağ olsaydı, bugün nasıl yazardı» düşüncesi, ölçü olarak kullanılmıştır. Mustafa Nihat Özön, Tahir Nejat Gencan, Zahir Güvemli ve Mükerrem Kâmil Su'dan meydana gelen bir kurul bu işi üzerine almış bulunuyor.

ŞEYTAN İŞİ ilk defa 1933 yılında yayınlanmıştı. İkinci baskısı 1944'te yapıldı. Bu baskı Mustafa Nihat Özön eliyle bugünün diline aktarılmıştır.

Türk edebiyatında hemdi janrında tek isim olan Hüseyin Rahmi Gürpınar hakkında bugüne kadar pek çok araştırma yapılmış, birçok eser yazılmıştır. Beyazıt Devlet Kütüphanesi Müdürü Muzaffer Gökmen 1966'da bunları bir arada gösteren (Hüseyin Rahmi Gürpınar) adlı 250 sayfalık bir bibliyografya kitabı yayınladı.

Üniversite öğrencileri de Hüseyin Rahmi hakkında tezler hazırlamışlardır. Bizim tesbit edebildiğimiz tezler ve hazırlayanlar şunlardır:

1 — Mustafa Gürses 1938 - 1939 mezuniyet tezi, Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın hayatı ve eserleri (Liste, Tahlil ve tenkitler), Dünya görüşü, Sanatı, Roman tekniği ve üslûbu.

2 — Sudi Baybars 1948. Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın yarattığı tipler. İçtimai tabakalara göre tasnif. Zihniyetlerine göre tasnif, Mizaçlarına göre tasnif, Milliyetlerine göre tasnif, Cinslerine ve yaşlarına göre tasnif, aralarındaki müşterek noktalar. Hüseyin Rahmi'nin tiplerinin izahı ve tip yaratma vasıtaları: Fizyolojik âmillere göre, Sosyolojik âmillere göre, Psikolojik âmillere göre. Kılık, kıyafet, Düşünüş, Konuşma, Netice, Bibliyografya.

3 — Salı Erişen (Şubat 1954 - 1955). Hüseyin Rahmi'de Aşk: Hüseyin Rahmi'nin edebiyat görüşü, Hayat görüşü, Hüseyin Rahmi'de aşkın yeri, Hüseyin Rahmi'nin aşk görüşü, Evlilik müessesesi, evlilik dışı münasebetler, Hüseyin Rahmi'de aşk unsurları, Şahıslar, Şahısların bir tasnifi. Aşkın safhaları; Aşkın vesileleri, İlk karşılaşma Yerleri, Şekilleri, İlânı aşk, İlk duygular, Engelleri, Nefis mücadelesi, Buluşmalar, Visalden sonra.

4 — Neriman Gürtunca, Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın küçük hikâyeleri: Hikâyelerinde ele aldığı mevzular, Aile meseleleri. Batıl itikatlar, Geçim derdi. Diğer mevzular. Hüseyin Rahmi'nin hikâyelerinde ortaya koyduğu tipler:

Mahalle kadınları, Kocakarılar ve kaynanalar, Hizmetçiler, dadılar; Uşaklar, Çapkın erkekler ve havai kadınlar, Hocalar ve Şeyhler. Çocuklar ve Hayvanlar. Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın tiplerini canlandırma vasıtaları, vücut yapısı, kılık ve kıyafet tasvirleri, Konuşma, Netice.

Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümündeki tezler:

1 — Cavide Güngör Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın yedi eseri hakkında kısa bir tetkik, 1947 - 1948.

2 — Süheylâ Yazıcı Hüseyin Rahmi'nin Hikâyeciliği, 1951.

3 — Sabahat Özdem : Hüseyin Rahmi'nin eserlerinde geçen halk tâbiri ve argo, 1953.

4 — Yüksel Buharalı: Hüseyin Rahmi'de Züppe ve Softa tipleri, 1953.

5 — Aylâ Pireoğlu: Hüseyin Rahmi'nin romanlarında kadın tipleri, 1963.

I

MUAMMER Efendi benzeri pek az bulunur tiryakilerdendir. Sabahları kalkar kalkmaz gözlerinin çapaklarını kahve buğusu ve sigara dumanlarıyle siler. Okkalı fincanlar birkaç defa dolar boşalır. Yapılmış sigaralarının ikisi kulaklarının arkasında, beşi önünde, sekizi sarılmak üzeredir. Başı, beyni hiç yerinde değildir. Nerededir, kendi de bilmez. Bu keyif çatışıyle benliğini bulmaya uğraşır. Ama bu çok zor bir iştir. Takır takır boşalmış zannolunan kafatası içinde dumanlar dönüp dolaştıkca yavaş yavaş hisleri uyanmaya, hatıraları toplanmaya, etrafını görmeye, sözün kısası, sinirleri işlemeye başlar. Varlığının bulanıklıktan vuzuha doğru bu gidişi zamanında onun yanına varmak tehlikelidir. İyiye, kötüye kızar, üst perdeden parlar.

Bir kış sabahı Muammer Efendi kahve fincanının birincisinde, sigaranın daha ikincisinde iken bahçede birdenbire çıkan bora şiddetiyle bir kedi konseridir başlar. Kulak tırmalayan inceli kalınlı sesler zavallı adamın boş kafasına dolunca beynine yıldırım vurmuş gibi olur. Başının içi açılır kapanır.

— Vay anasını... küfrüyle yerinden fırlar. Tütün tabakasını, tablayı devirir. Yapılmış sigaraların çoğunu çiğner. Elindeki kahvenin yarısını üzerine, yarısını mindere döker. Pencereye yanaşır. Bir de bahçeye bakar ki ne görsün, komşunun büyük incir ağacında her renkte, her boyda hevek hevek hesapsız kediler hep bir ağızdan koro yapıyorlar.

Hayriye Hanımın dişi kedisi Şirin en üst katta, hovardalar aşağıdan öyle bir kuşatma hattı çevirmişler ki dişi sevgili için kanatlanıp da uçmaktan başka kurtuluş yolu yok.

Bu görüşten ispazmozlanan tiryaki hemen kafesi sürer, hiddetinin ilk taşkınlığıyle, maşa, terlik, cezve, bardak eline ne geçerse fırlatır, fakat hiç birini istediği yere yetiştiremez. Bu başarısızlığıyle bütün bütün kanı döner.

Aşk ateşiyle gözleri birer elektrik ampulü gibi yanan o kızgın mahlûklarda bu kızgın mermilere hiç aldırış eden olmaz. Üst katta zelzeleyi andırır bir koşma olmasından, kafeslerin sürülmesinden, içerideki eşyanın birer ikişer dışarıya fırlatılmasından pek ehemmiyetli bir halin olduğunu anlayan ev halkı yukarıya saldırırlar. Efendiye söz anlatmak ne mümkün, adamcağız barut kesilmiş... Hepsi konseri seyretmek için pencerelerin önüne sıralanırlar.

Akordu bozuk birkaç armonik birden körükleniyormuş gibi içeriye acı acı bir mırnav havasıdır dolar. Çeşitli diyapazonlardan, majordan, minordan kuvvetli do'lar... iki oktavlık bir iniş ve çıkıştan sonra kaba sol'da karar... Ara sıra acı tizlerle fırlayış... Sözleri İngilizceyi, Alamancayı, sürekli genizden gelen idgamlarıyle kâh kâh Arapçayı andırır. Gırtlak nağmeleri dünyanın en meşhur tenorlarını taklitten aciz bırakacak bir heyecanda... Tiriller, senkoplar, kreçentolar, kısacası insan musikisinin bütün marifetleri, burun buruna vererek salyalı ağızlarla sövüp saymayı andırır korkunç, alaylı jestler... göz göze tehditli süzüşler... dişi senin mi, benim mi olacak iddiasını yanık yanık anlatan melodili buyuruşlar...

Konserdeki kulak patlatan gürültülere bakılırsa kâh Berlioz'dan, kâh Wagner'den duygulanmışa benzerler.

Fırlattıklarının yerini bulduramamasından ümitsizlenen Muammer Efendi öfkesini yatıştırmak için pencere önünden şimdi kedilere ağzıyle hücuma girişerek:

— Uğursuzlar, Faust operasını mı okuyorsunuz,

Karmen'i mi? Istanbul'da daha bir şehir operamız yok, siz hangi konservatuvardan çıktınız edepsizler? Hayvanın da, insanın da aşklarını ilân etmeleri hep böyle mi olacak? Mutlaka dişinin de arkasından koşulup da göğüs paralayarak boğaz yırtarak mı haykırılacak?

Muammer Efendinin torunu Hüsnü:

— Haminne bak... bak... Nimetî teyzemin Sarman'ı da orada... ağaçta... mırnavlıyor...

Büyükanne nezleden erkekleşmiş sesiyle:

— A... a... Müftülerin Sinap'ı, Saraylının Tosun'u, Kevser Hanımın Ceylan'ı hepsi orada...

Ahretlik Muhsine teessüfle:

— Hanımcığım bizim Tekir de orada... Görüyor musunuz?

Gelin hanım ince bir gülüşle:

— Kim yok? Hangisi eksik? Mahallenin bütün kedileri incirde top cemaat olmuşlar. Salâhattin Beylerin Kaplan'ı, sucu Hasan Efendinin Pamuk'u, Münire'nin Şahin'i, hangisini söyleyeyim?

Büyük hanım:

— Uzaktan gözlerim pek iyi seçmiyor ama birçok da yabancı kediler görüyorum. Öyle değil mi kızım?

— Öyle hanımneciğim... Ben diyeyim yirmi beş, siz deyin otuz...

Hâlâ dudaklarının titremesi kaybolmayan Muammer Efendi:

— Bir canavar sürüsü... yedi mahallenin kedisi buraya toplanmış...

Büyük hanım:

— Deminden bir haykırıştılar, ev sallandı, camlar zangırdadı vallahi... A, bu nedir? Kedilere varıncaya kadar zaman değişti. Ben kırk yıllık kadınım, bilirim. Eski kızgınlıkları böyle olmazdı. Bakınız, işitiniz. İşte opera gibi tane tane söylüyorlar. Nerede ise dile gelip bizimle konuşacaklar. Kıyamet alâmeti...

Küçük Necip Hüsnü annesinin eteğini çekerek:

— Hayriye Hanım kedisiyle konuşuyor zati... Mır mır diyor, su istiyor. Mır mır diyor, yiyecek istiyor. Birbirini anlıyorlar. Ama dinle bak. Şimdi de mırnav mırnav diyor.

Muammer Efendi öfkeden gelen bir öksürükle:

— Edepsiz hayvanın şimdi de istediği başka...

Gelin hanım önüne bakar. Büyük hanım tuhaf bir sırıtışla dinler. Büyükbabasının sözünden bir şey anlamayan küçük çocuk hepsinin yüzlerine göz gezdirir. Sözü geç anlayan ahretliğin yüzündeki gülümseme başlangıcı söner. İncirin tepesindeki dişi biraz kımıldanır kımıldanmaz alt dallar birbirine karışır. Şirin'in üzerine torpil gibi birden atılır. Fakat dişi en yüksek ve acı perdeden bir feryat salıvererek, son bir çeviklikle saldıranları didikleyip hücumu defeder. Havada tüyler uçuşur. Kahramanların birkaçı armut gibi sapır sapır yere dökülür.

Muammer Efendi kulaklarını tıkayarak:

— Bittim. Kafamın içinde lokomotif gibi bir şey öttü. Beynim dağıldı sandım.

Ayağında tek kalmış olan terliğini çıkarıp dişiye doğru sallayarak:

— Be kâfirin kızı, primadonnalıktan birinci mükâfat mı aldın? Yoksa Miloviç'ten mi meşk ettin? Yoksa büyükannen meşhur kantatrislerden biri mi idi?.. Rahmetli Peruz Hanım yanında kurbağa gibi kalır vallahi...

II

HAYRİYE Hanım, Muammer Efendiye bir kapı aşırı komşu, kimsesiz yaşlı bir duldur. Evinde yalnız başına oturur. Sevgili bir kedisi vardır: Şirin. Can yoldaşı, sırdaşı hep bu dişi hayvandır. Onunla koyun koyuna yatar, konuşur, dertleşir, beraber yerler içerler. Dostu, çocuğu, hısımı, akrabası, her şeyi bu kedidir. Dul kadının hayat boşluğunu arkadaşlığıyle Şirin doldurur.

Kedi hastalandığı zaman ona büyük bir dikkatle kendi perhiz yemeklerinden, sancı, mide, romatizma ilâçlarından yedirir. Hayvanı helâya, başka bazı insan âdetlerine alıştırmıştır. Kendi bir akşam eve gelmezse Hayriye Hanım elinde fener kapı kapı dolaşır; sokakları altüst eder; bahçe, bostan demez, aramadığı yer bırakmaz... Görenlere, bulanlara kudretince müjdeler vaat eder. Kayboluşunun birkaç gün sürdüğü zamanlarda ağlar, sızlar, yas tutar. Hocalara, bakıcılara, hüddamlılara baş vurur. Kedisine bu kadar düşkündür.

Tıkır tıkır Hayriye Hanımın bahçe kapısı açılır. Alnında çatkı, gözler kıpkırmızı, üzüntüden rengi solmuş, avurdu avurduna çökmüş kadın görünür. Dolgun gözlerle incirin ta tepesinde azgın, aygır kedilerin ateşli bakışlarına hedef olan bir noktadaki sevgili kedisine bakar. Yaşlarını tutamaz.

Kadını önce Muammer Efendi pencereden haykırır:

— Komşum, Hayriye Hanım...

Kadın baygın bir sesle:

— Efendim...

— Bu ne hal?

— Sormayınız efendi...

— Senin Şirin mahalleyi ihtilâle verdi. Bir kedini tutamıyor musun?

— Ah, ne mümkün... efendi ne mümkün... Bir dişi kedim var. Başıma gelmedik cezire kalmadı. Bu vakitte kız evlâdı olanlara Rabbim imdat eylesin...

— İçeri al kepazeyi, kapa bir odaya...

— Kapadım. Fakat tutamadım. Kızgınlıkla kedicigimin kam döndü, huyu değişti, büsbütün başka bir mahluk oldu. Önceleri beni sayardı, benden korkardı, şimdi yüzüme atılacak gibi vahşilikler gösteriyor. Önceleri melek gibi bir hayvandı. Davayı bilirsiniz. Geçen yıl Hatiplerin Ferhat'ı benim Şirin'in kızlığını bozdu. Böyle komşu yere batsın. Benim kedimi, Şirin'imi yavuklatmak için inatlarına o erkek, o canavar kedilerinin adını Ferhat koydular. Benimkini berbat ettiler... sonunda işte muratlarına erdiler. Sonunda işte ortaya düştü. Alışmış kudurmuştan beterdir; ne fena bu ahlâk bozukluğu, kedilerde bile...

Öbür tarafta pencereden Saraylı hanım:

— Pek de öyle söyleme Hayriye Hanım... Senin Şirin de damlarda az fındıkçılık etmedi. Vallahi benim Tosun evliya gibi bir kediydi. Onu bile iki günde azdırdı. Şimdi bir türlü içeriye alamıyorum. Yemiyor, içmiyor, mırnav da mırnav... Hayvanın bu aşkı hep senin Şirin için değil mi? Şimdi sokaklardan fahişeleri topluyorlar. Kedi ahlâksızlıklarına hangi daire karışır? Evkaf mı, emanet mi (belediye), polis mi, vilâyet mi, bilsem gidip haber vereceğim. Nedir mahallenin bu orospu kedinin yüzünden çektiği? Delikanlıları koruma cemiyeti nerede meclis kuruyor?

Hayriye Hanım kısık sesiyle haykırarak:

— Sen sus Saraylı... Açtırma ağzımı... kedilerden önce Allah insanları ıslah etsin. Söyleyecek nelerim var nelerim... fakat neme lâzım...

Saraylı:

— Ne biliyormuşsun, söyle bakayım...

Muammer Efendinin büyük hanımı:

— A, a, a Deli olmayınız, kırk yıllık komşusunuz. İnsan hiç kedi köpek için bozuşur mu kuzum?

Hayriye Hanım:

— Benim Şirin'e orospu diyor. Vallahi onun kedisi de çoktandır puşt oldu. Kaç defa gözümle gördüm.

Muammer Efendi:

— Çoluğa çocuğa karşı ağzım bozma Hayriye Hanım, öyle fena sözler kullanma... Puşt oldu ne demek?

Hayriye Hanım:

— Ya ne diyeyim efendim... Bunun başka türlü adı var mı?

Muammer Efendi:

— «Mazohist» oldu diyeceksin.

Hayriye Hamm:

— Bu sizin buyurduğunuz benim söylediğimin Frenkçesi mi?

Muammer Efendi:

— Vallahi necesi olduğunu ben de bilmiyorum. Bu yeni sözü gazetelerde, kitaplarda okuyorum.

Saraylı Hamm:

— Rabbim cümleyi kötü dilden saklasın. Ben onun kedisine orospu dedim ya, o da benim oğlana iftira ediyor.

Hayriye Hamm:

— Ben oğlun için söylemedim, benim lafım kediye... Mahdum beyin de böyle bir huyu varsa o da başka... Onu sen söylüyorsun. Allah dilini dolaştırıyor da gizliyi aşikâre vurduruyor.

— Taşma çirkef... taşma... Nefesin ortalığı kokutuyor.

— Önüne gelene orospu, kediye, köpeğe hep orospu... Nedir bu kuzum? Ezberinizde başka lakırdı yok mu? Nazeninin âlâsı saraylardan çıkarmış, bu anlaşıldı, hünkâr artığı karılar...

— Ben senin gibi mahalle bekçisiyle yatmadım, yattımsa hünkârla yattım. Şimdi saraylı yok, meydana bu kadar nazenin nereden çıkıyor? Söyle bakayım kaltak..

Muammer Efendi en kaba sesiyle haykırarak:

— Edep yahu... Ağızlarınızdan çıkanları kulaklarınız işitsin. Burada çoluk çocuk var. Herkes pencerelere üşüştü. Bütün mahalleli sizi dinliyor.

Hayriye Hanım:

— Dinlesinler... Onun da ne mal olduğunu biliyorlar, benim de... Tosun'un soysuzluğunu bilmeyen var mı? Onun babası Kıymacıların arap kedisi değil miydi? İmamın yavrularını o canavar parçalamadı mı?

Muammer Efendi:

— Vallahi Hayriye Hanım şimdiki zamanda bazı insanların bile soy sopları pek belli değil. Kediler için soy sop tayini imkânsızdır.

Öteki komşu Şahsene Hanım evinin tahtaboşundan, bu karışık davayı bilgisiyle aydınlatmaya atılır bir ciddiyetle:

— Tosun'un büyükanası Van kedisidir, bilirim ve Allah için şahadet ederim, çünkü benim Pamuk'un da teyzesidir.

Nimetî Hanım, Muammer Efendinin kapı bitişik komşusudur. Bir kattan ibaret iki odalı bir evceğizi vardır. Yatalak kocasıyle bu izbe bucakta yaşar. Küçük bahçesine çıkıp incirdeki kışlık canlı meyve hevenklerine bakarak:

— A!... kör olmayasıcalar, o ne kir, o ne murdarlık... Hepsinin suratları kasap önlüğüne dönmüş... Yüz göz tırmık içinde... Allah kahretsin hepinizi de... Rabbim kimseyi azdırmasın böyle... A, Şahsene'nin Pamuk'una bakınız, kömür tozuna bulanmış, çingene yavrusuna benzemiş. Benim kömürlüğün arka tahtasını koparmışlar, içerisini randevu yeri yapmışlar. Kovuyorum kovuyorum başa çıkamıyorum. Kömürlerin içine pisliyorlar. Mangalda öyle fena kokuyor ki yatalak ihtiyar adamın başı tu-

tuyor, bana da hep bulantı geliyor. Oraya buraya siyiyorlar. Kedi sidiği öyle sabit bir lavanta ki ne kadar temizlesen yılına kadar kokusu çıkmıyor.

Muammer Efendi:

— Nimetî Hanım, senin Kaplan'ı ne yaptın? Meydanda yok.

Nimetî Hanım:

— Kendi kendine kayboldu, ben de hiç aramadım. Kedi istemem, köküne kibrit suyu.

Muammer Efendi:

— Farelerle ne yapacaksın?

Nimetî Hanım:

— Kedi derdi çekmedense fareye razıyım. Onlar namuslu hayvancağızlardır. Çiftleştiklerini kimseye göstermezler. Bunlarınki ne rezalet... Nerede ise insana saldıracaklar. Irzımdan korkuyorum vallahi...

Şahsene Hanım:

— Müftülerin Emine Hanım Samur'u salıvermiyor.

Hayriye Hanım:

— Nasıl zaptediyor?

Şahsene Hanım:

— Kolayını bulmuş.

Hayriye Hanım:

— Ne türlü?

Şahsene Hanım:

— İçeriye gürbüz bir delikanlı almış, ikisini de bir odaya kapamış.

Hayriye Hanım:

— Öyle de yapamam doğrusu... Kedi olsun ne olursa olsun, insana biraz da ar, hayâ lâzım...

Şaksene Hanım:

— Ya böyle damlardaki rezalet daha mı iyi?

Hayriye Hanım:

— Böyle bir şeyi seyre çıkanlar utansınlar. Bana ne, ben de başımı çevirir geçerim.

Nimetî Hanım:

— A, olmuyor ki, gözdür bu... Ara sıra kayıveriyor.

Şahsene Hanım:

— Hayvandır bu, çekinmesini bilir mi? Onların cümbüşleri de böyle damda, ağaç üstünde...

Hayriye Hanım:

— Bir zaman Şirin'i eve kapadım, hiç dışarıya çıkacak delik bırakmadım. Kedinin gözleri fıldır fıldır yanmaya başladı. Sanki içeride yangın varmış gibi merdivenlerden bir aşağı bir yukarı saldırmaya, oraya buraya atılmaya başladı. Bahçe kapısının önüne iniyor, oraya bir çanak dolusu su koydum, lakır lakır içiyor. A dostlar, bu ne ateş, bu ne hararettir. İçinin alevlerini bir türlü söndüremiyor. Sonra başlıyor bütün avazıyle çirkin çirkin bağırmaya... Haydi efendim, bahçe kapısının arkası zamparalarla doluyor. Onlar dışarıdan, Şirin içeriden mırnav da mırnav... Kapının altında biraz aralık var, oradan erkek kediler pençelerini içeriye sokuyorlar, bizimki de elini dışarıya uzatıyor. Aman işte o zaman öyle tatlı bir mırnavlaşıyorlar ki nerede ise birbirleriyle bonjur yapacaklar sanırsın.

Şahsene Hanım:

— Bu sene de aksi gibi mahallede dişi kedi az... İnsanlarda kadın çok, kedilerde erkek... Hikmetullahi tealâ (Allahın hikmetinden)...

Nimetî Hanım:

— Bekir Beylerin Elmas'ı ne oldu?

Şahsene Hanım:

— O vaktiyle karnını doldurdu. Şimdi sobanın yanında uyuyor.

Hayriye Hanım:

— Darısı benim Şirin'in başına... Durunuz, dinleyiniz. Hayvanı kapsettim ama sonradan yerlerde yuvarlanarak mırnavlamasına içim acıdı, işi danışmak için müftüye gittim. Hacı Şakir hiddetle yüzüme bağırarak: «Bırak hayvanı, günahtır. Cenabıhak böyle emretmiş, onlar-

da zürriyetlerine, ırklarına hizmet edecekler. Senin anani babana vermeyeydiler bugün sen olur muydun?» dedi.

Nimeti Hanım:

— A, herif bunamış. Bir kadına karşı böyle lakırdı söylenir mi?

Hayriye Hanım:

— Bunamış bunamamış, bilmem, fetvayı böyle verdi. Ben de kediyi bıraktım. Günahı sevabı onun boynuna...

Birkaç ev aşırı, eski kürsü şeyhlerinden Manastırlı Zülkifil Efendi pencereden tıpkı camide olduğu gibi elini söve tahtasına güm güm vurarak balgamlı sesiyle:

— Avratlar dilinizi tutunuz. Allah ıslah eyleye... Kedilerin de ağaçta baloları var, hayvanlara kötü ahlâk insanlardan geçer.

Zülkifil Hoca iddiasını ıspatlamak için birkaç hadis okur.

Şahsene Hanım:

— Bu herif cehennem diye yine başımıza çıktı.

Muammer Efendi:

— Hocam sen kedi köpek işine karışma... Haydi odana çekil. Vakitler nazik.

Zülkifil Efendi heceleri birkaç elif miktarı uzata uzata haykırarak:

— Nasıl karışma... karışmazsam Allah bana vebal yazar.

Şahsene Hanımın mektepli kızı Nevres hocaya karşı, sinirli boynu üzerinde kesik kâküllerini titreterek:

— Hoca, vaız yasak... Sen karışacaksan kendi karına kızını karış. İhtiyar karın öldü, on sekiz yaşında bir kız aldın.

Zülkifil Efendi:

— Sünneti şeriftir.

Nevres:

— Karın üvey kızından daha taze.

Zülkifil Hoca:

— Peygamberin yolunda davrandım.

Şahsene Hanım:

— Peygamber yalnız körpe kızlar almadı. Yaşça kendinden büyüğünü de aldı, Hatice validemiz...

Hoca Zülkifil:

— Haticetülkübra, Fatımatüzzehra radıyallahü anhüma... onlar da sizin gibi kandındırlar, ama seslerini namahreme duyurmazlardı.

Nevres:

— Çok tuhaf şey... Kocalarından başka kimse ile lakırdı etmezler miydi bunlar?

Hoca Zülkifil:

— Haşâ sümme haşâ... Gazinoda kanto okumazlardı, baloda göbek atmazlardı.

Nevres:

— Sen adamakıllı bunamışsın. Hoca, o zaman Arabistan'da gazino var mıydı? Baloda göbek atılmaz. O senin bildiğin yalelli, terelelli, çiftetelli havaları, gerdan kırma, göz süzme, göbek atma oyunları, o rezaletler çoktan ortadan kalktı. Baloda dans edilir. Fokstrot, çarliston, tango, şimi...

Hoca Zülkifil:

— Sus, sus... dilin tutulsun karı... kulaklarıma lânet doldurma...

Nevres:

— Senin dilin tutulsun. Bu zamanla Hatice validemiz, Fatma anamız gibi yaşamalı imişiz... Baksanıza bunağın zoruna. Başlarınızdan zorla o koca sarıkları çıkardılar ama kafalarınızın içindeki küf tutmuş zehirli zihniyetleri söküp atamadılar. Hâlâ sırasına getirip yılan gibi onu bunu sokmaya uğraşıyorsunuz. Öyle gazino, kanto, balo diye medeniyet işlerine dilini uzatma... Vallahi gider seni haber veririm.

Zülkifil Hoca nezleli göğsünün bütün kin ve ateşiyle:

— Yan, ya cehennem... Neuzübillâh...

İstiğfarlarıyle taassubunun bütün nefretlerini komşuların üzerine saçmakta iken birdenbire olan bir hadise kavgacıların ve dinleyenlerin dikkatini başka yana çevirdi. Saraylı hanım ayaklarının altına bir iskemle koymuş, eline uzun bir lâle sırığı almış, bu korkunç ciridi kendi hevenkleriyle donanmış incir ağacına uzatarak Tosun'a şöyle bağırıyordu:

— Namussuz hayvan, sana mazohist diyorlar. Ailemizin temiz adını dile düşürdün, haysiyetimizi bozdun. Oğlum için kötü şeyler söylettin. Ben seni gebertmeyeyim de kimi geberteyim? Böyle bir rezaletin varsa yaşın yerlerde sayılsın. Eğer bu bir iftira ise bu iftirayı sana edenin, dilerim Bari Hudadan ağzı dili kurusun...

Sırık yukarıdan aşağıya ağacın üzerinde bir tarama yapınca beş altı kediyi zedeler. Şirin birden ürkerek tepedeki Nimetî Hanımın alçak damına atlar. Arkasından haydi hur... bütün erkek kediler yaylarından fırlamış birer ok gibi nazeninin üzerine atılırlar. Nimetî'nin damındaki kiremitler birbirine karışır, çorbaya döner. Şirin oradan can havliyle kendini oradan sokağa fırlatır. Hovardalar coşkun bir ırmak şiddetiyle gürül gürül arkasından akarlar. Üç dört kiremit şangır şungur sokağa dökülür, tuzla buz olur. İçeriden Nimetî ile yatalak kocası inceli kalınlı suzinaktan birer feryatla:

— Bunlar kedi değil, birer aznavur... Allahın belâları. Bir çürük evimiz var onu da başımıza yıkacaklar. Polise verilemez, aleyhlerine dava edilemez. Bizim her martta dam aktartacak paramız mı var? Zülkifil Hoca pek de haksız değil, insanların azgınlığı hayvanlara da geçti. Pamuk'un da Allah belâsını versin, Tosun da yere batsın, Şirin'i de şeytanlar götürsün.

Yanıkların aşk serenatları şimdi bostan çardağında kurulur. Acı tatlı mırnavlar şimdi oradan duyulur. Konser ilkin hafif bir düetti ile başlar, gitgide kızışır. Zannedersiniz ki bir alay ağzı bozuk mahalle karıları, külhanbeyi birbirleriyle sövüşüp sayışıyorlar. Arada akortsuz, bed

sesler arasında zurnalar, flütler, kornalar, borular trombonlar, gro pistonlar çalınıyor. Ara sıra zakirlerin yanık sesleri karışarak tekke âyinleri oluyor. Papazlar yaslı makamlarıyle cenaze götürüyorlar. Dünyanın bütün musiki üstatları bir araya toplansalar bu kadar cemiyetli bir opera yapamazlar.

Bir aralık şamata hazinleşir. Romeo ile Jülyet'in balkon düosu... Kadın erkek sevgililer karşı karşıya bütün gönüllerinin yangınıyle sevdalarını yürekten gelen sözlerini söyleşiyorlar. Koro tarafından dem tutuluyor. Ansızın primadonna'ın iniltisi tiz la'ya kadar fırlar. Bostanlar, bahçeler inler. Arkasından Hayriye Hanımın şu ağlamaklı çığlığı işitilir:

— Eyvahlar olsun a dostlar. Şirin'imi öldürüyorlar.

Nimetî Hanım iki avcunu dua eder gibi havaya kaldırarak:

— Gebertsinler... İlâhi paramparça etsinler...

Muammer Efendi pencereden:

— Kale ele geçirildi. Dişi bu kavuşma hengâmesinde hazdan mı, yoksa acıdan mı bağırır? Eski ve yeni dünya hükeması kedi kızgınlığının bu garip bilmecesini daha çözememişlerdir. Ne olduysa sabah keyfile oldu.

III

MUAMMER Efendinin karısı Ayşe, gelini Server hanımlar, büyük oğlu Feyzi Bey, ortancası Necip, küçüğü Hüsnü, torunu Enver, ahretlik Muhsine bütün aile insanları sabah kahvaltısı için alt kattaki geniş yemek odasına toplanırlar. Bu kuytu odada kedi gürültüsünden kurtulmuş olan aile reisi Muammer Efendi her zamanki gibi birbiri arkasına sigaralarını tellendirip kahvelerini sıralamakta iken sokak kapısı çalınır. Muhsine koşar açar. Gelen komşu Hayriye Hanım, yabancı değil. Yaşlı kadın o hafta içinde sanki birkaç yıl daha ihtiyarlamış gibi halsiz adımlarla, ufak inliltilerle içeri girer.

Muammer Efendi:

— Hayrola komşum. Ne oldu sana yine?

Hayriye Hanım:

— Ah sormayınız efendi halimi... Bu Şirin beni öldürecek.

— Ha, yine kedi derdi...

Ayşe Hanım:

— A kardeş kendine dert edindiğin şeye bak... Dünyada kediden bol ne var...

Hayriye Hanım:

— Öyle deme kadınım... Ah, işittiklerimi bilseniz...

Feyzi Bey:

— Kediler damlarda insanları utandıracak bir coşkunlukla nesillerini üretmeye uğraşıyorlar. Bir iki ay sonra ortalık kedi yavrularıyle dolacak. Bak bak da beğendiğini al...

Hayriye Hanım:

— Şirin gibi kediyi bir daha nerede bulacağım. Dünyada bir tanedir. Eşi menendi yoktur. Benim kızım, evlâdım, canım ciğerim, hısımım akrabam hepsi o idi... beraber yatar kalkar, yer içerdik. Artık iştaham kapandı, midem bir şey kabul etmiyor. Onun su çanağını, yemek kabını gördükçe içim fena oluyor. Kendimi tutamıyorum, ağlayıp ağlayıp oturuyorum. Ah bu yalnızlık, kimsesizlik. O benim huyumu aldıydı, ben onun huyunu hulkunu aldıydım. Birbirimize alıştık, övür olduk. Onun can yoldaşlığı çok insanlardan iyidir. Onsuz şimdi bir başıma garip kaldım. Hiç bir seycikten teselli bulamıyorum.

Hayriye Hanım mendilini gözlerine yetiştirinceye kadar yaşlarının yarısını yerlere saçar.

Server Hanım:

— A Hayriye Hanımcığım bir kedi için canına kıyma böyle... Şirin ne oldu? Bir tarafını mı sakatladılar?

Hayriye Hanım:

— Kaç gündür meydanda yok. Yedi mahalle aşırıya kadar aramadığım yer bırakmadım.

Feyzi Bey:

— Kızgınlık hali bu ...Kim bilir nereye tıkıldı. Görürsün bir gün çıkar gelir.

Ayşe Hanım:

— İşitliklerimi bilseniz diyordun. Ne işittin? Yine ortalıkta ne var?

Hayriye Hanım:

— Bostanın ucundaki harap evde Çerkez midirler, Moskof mudurlar ne idükleri bellisiz kiracılar var, onlar kedileri tutup tutup yiyorlarmış. Havuzda kurbağa bırakmamışlar, ne de tavan arasında fare...

Server Hanım:

— Ö ö... O murdar hayvanlar yenir mi?

Muammer Efendi:

— Büyük söyleme gelin hanım, insan aç kalınca her

şeyi yer, hatta birbirini bile. Bu et pahalılığında bilmem fıstık üzümlü bir kedi dolması nasıl olur?

Ayşe Hanım:

— Aman efendi, korkutma bizi (sofradan bir dilim ekmek alır, öpüp başına koyarak) işte kuru ekmek, bu nimet bana yetişir. Bu dururken kediyi, fareyi neye yiyeyim?

Hayriye Hanım:

— Dahası var, dinleyiniz, Sahhaf Süleyman Efendinin hanımı söyledi. Zübeyde yalan irtikâp etmez. Yarı gizli, yarı aşikâre kaç zamandır Istanbul'da at, katır, eşek etleri yeniyormuş. Şimdi de kediler için fetvalar çıkarıyorlarmış.

Feyzi Bey:

— Böyle saçmalara inanmayınız. Ağızları kurusun, ortalığa dedikodu yayıyorlar. Memleketteki bolluğu görmüyor musunuz? Kasap dükkânlarında sığır, koyun, kuzu, asım asım her cinsten et dolu. Muhasarada mıyız? Niçin kedi, fare yiyelim?

Hayriye Hanım:

— Evet dolu... Hakkınız var ama benim gibi kimsesiz dul kadınların keselerine göre değil.

Muammer Efendi:

— Istanbul'un dörtte, beşte bir kısmı çatlayıncaya kadar doyuyor amma öbür tarafı topyekûn aç... Şehrimizdeki kıtlık ve yiyecek bozukluğunu bana sorunuz. Bakkalar yağları karışık satmak için izin istiyorlarmış. Gülünecek şey, bana yüz dirhem karışık olmayan yağ bulunuz, alnınızı karışlayayım. Süt de öyle, yoğurt da öyle, zeytinyağı da öyle, sirke de öyle... hepsi öyle... Yalnız Balıkpazarı, Galata, Beyoğlu gibi işler semtlerdeki tanınmış esnafın mallarına bakmamalıdır. Belediyenin hemen hemen kontrolundan dışarı kuytu, ücra mahallelerdeki az sermayeli küçük esnafın fakir halka neler yedirdiklerini araştırmalıdır. Zaten ahalinin yiyecek için can çekişenleri de oradakilerdir. Kansızlığa yakalanmış olan

bu kısım halkın suratları toprak rengi bağlamıştır. Çocuk anasının karnından çıkar, dünya havasını çok teneffüs edemeden mezara girer. Kalanların çoğu da sıska, cılız, raşitiktir. Bu semtlerin yoksullukla kavrulmuş elli yaşındaki insanları vücutça, fikirce yetmişlik zavallı ihtiyarlara dönerler:

Feyzi Bey elindeki günün sabah gazetelerinden birine dikkatle gözlerini dikerek:

— Baş sütunda yine pek korkunç bir cinayet...

Muammer Efendi kahvesinin son tortularını tiryaki süzgünlüğü ile çalkalaya çalkalaya içerek:

— Sabahleyin de bu akşam üstü de bu... Hayatta başka zaten ne kaldı ki... Yaşamak için öldürmek... Birtakım milletler bir türlü dünyaya sığamıyorlar, azgınların gözleri doymuyor, Rabbimden gelen rızka kanaat eden kaldı mı? Mutlaka yine hırsızlık yüzünden bir cinayet olmalı.

Feyzi Bey:

— Evet.

Muammer Efendi:

— Oku bakalım cinayet artistleri yine nasıl bir oyun oynamışlar?

Feyzi Bey okur:

«Fatih civarında, saatçı sokağındaki küçük evinde yalnız başına oturan Nesibe Hanımın bir haftadan beridir sokağa çıkmadığı mahallece merak edilerek zabıtaya verilen haber üzerine kapı açılmış, zavallı kadının pek korkunç bir cinayete kurban gittiği anlaşılmıştır.

Merdiven başında bulunan cesedin görmüş olduğu cebir ve şiddet eserleri tüyleri ürpertecek bir vahşiliktedir. Tekmil tırnakları sökülmüş, gözleri oyulmuş, vücudunun birçok etleri cımbız gibi bir aletle yer yer koparılmış, tabanlar ateşe gösterilerek kebap edilmiş, saçlar demet demet yolunmuş, değil görülmesi anlatılması bile yüreklere ıstırap verecek bir haydutlukla zavallı kadına işkence edilmiş olduğu muayene edilerek anlaşılmıştır.

Nesibe Hanım yırtıcı bir intikamın kurbanı mıdır? Hayır, canavarları ağlatacak bu vahşiliğin sebebi hırsızlıktır.

Nesibe Hanımın, çok kimse ile görüşmez, pek samimilerinden başka misafir kabul etmez, çok temiz tuttuğu evinde tek başına yaşar elli beşlik, fakat dinç, merakli, titiz bir kadın olduğu söylenilmektedir.

Nesime Hanım o civarda 'kavanozlu kadın' lakabı ile anılır. Bu garip lakabın verilmesinin sebebi de güya bahçede gömülü veyahut evin bir tarafında saklı bir kavanoz dolusu altın bulunmasıdır. Zincir ile birbirine bağlı elli tane beşibiraradası olduğu da bazı şahitlerin dedikleriyle ortada dolaşmaktadır.

Cinayeti işleyenlerin, kadına bu hazinenin saklanıldığı yeri söyletmek için pek korkunç işkencelerde bulundukları birçok izlerin gösterdikleri ile meydandadır. Bahçede taraf taraf yerlerin kazılmış olduğu, evin içinde bazı yerlerde duvarların sıvaları indirilmiş, bağdadîlerin sökülmüş bulunduğu görülmektedir.

Öldürülen kadının gerçekten böyle bir servet var mıydı? Cinayeti işleyenler bu kanlı araştırmadan sonra umduklarını ele geçirebildiler mi? Bu cihetler adliye tahkikatının derinleştirilmesinden sonra anlaşılabilecektir.»

Feyzi Beyin son cümleyi ancak okuduğu bir anda Hayriye Hanım, yanında bulunduğu Server Hanımın kucağına yarı baygın kendini bırakır.

Büyük hanım telâşla:

— A, kadına bir şey oldu. Birdenbire sarardı soldu. Kız Muhsine koş su yetiştir. Bir limon bul.

Ahretlik saldırır.

Muammer Efendi:

— Ne var? Sabahleyin kadıncağızın safrası mı oynadı?

Gelin Server Hanım, kocasının elindeki gazeteyi işaretle baygının okunan cinayetin heyecanına tutulduğunu anlatmak ister.

Feyzi Bey:

— Vakadan niçin bu kadar müteessir oldu? Öldürülen Nesibe Hanımı tanıyor muydu acaba?

Şimdi Muammer Efendiyle büyük hanım karı koca iki ihtiyar göz göze gelerek bu teessürün sırrını birbirine anlatmaya çalışırlar.

Server Hanım kocasına bir cevap olmak üzere:

— Tanıdığını hiç sanmam. Burası neresi, Fatih Saatçı sokağı neresi?

Büyük hanım şehadet parmağını ağzına götürerek gelinine sus işareti verdi.

Muhsine suyu, limonu yetiştirir. Kadına içirirler, koklatırlar. Boynunun şahdamarlarını, kollarını, bileklerini oğuştururlar. Hayriye Hanım gözlerini açar, gösterdiği zayıflıktan utançlık süzüklüğüyle etrafındakilere teşekkürlerle bakınır.

Muammer Efendi:

— Komşum ne oldun böyle?

Hayriye Hanım:

— Kedinin derdinden birkaç zamandır işte böyle hallere uğradım. Baygınlıklar geçiriyorum.

Büyük hanım:

— A, kendine gel kardeş, herkesin hısımı akrabası öllüyor, kayboluyor da hiç kimse bu kadar kederlenmiyor. Kedi, kendi canından daha mı iyi? Çıkar bu vesveseyi kafandan. Kimse duymasın, sana gülerler vallahi...

Hayriye Hanım:

— Elimde değil.

Büyük hanım:

— Sana bin kızgın kedi feda olsun. Başka bir sıkıntın varsa söyle bize. Elimizden geleni yaparız. Komşum, komşuluk büyük şeydir. Yarın ahrette yedi yerde suali vardır. Kalbini ferah tut. İnsan hali bu ya, şayet evde yalnız başına geceleri korkuyorsan Muhsine gitsin seninle beraber yatsın. Daha çocuktur ama uykusu pek hafiftir, çıt olsa uyanır. Biz de buradayız, Allaha emanet ne var, hişt desen duyarız.

Bu hayırhahça sözlerin karşısında Hayriye Hanım tekrar bayılacakmış dalgınlıklar göstererek:

— Teşekkür ederim Ayşe Hanımcığım, eksik olmayınız. Niçin korkayım, ne var Rabbime şükür... Şeytan içime böyle bir vesvese getirirse size haber veririm.

Hayriye Hanım çok durmaz, teeşkkürlerini tekrarlayarak çekilip gider.

Sokak kapısı kapandıktan sonra Muammer Efendi:

— Şimdi açık konuşalım, iş ehemmiyetli. Bu kadının kimseye açamayacağı gizli ehemmiyetli bir derdi olmalı. Kedinin ümitsizliğini bahane ederek âleme karşı bu derdini kapatmaya uğraşıyor.

Büyük hanım:

— Malum. Ötesini de ben söyleyivereyim. Bu da bir ikinci Nesibe Hanım değil mi? Hemen de tıpkı tıpkısına. Evinde tek başına yaşar. Her taraf gül gibi tertemizdir. Bal dök de yala. Bir yere gitmez, kimse ile konuşmaz. Babasından miras yedi, kocasından mal kaldı, kardeşinden mal kaldı. Yemez içmez, şişeyi dışından yalar. Bunun adı da 'Kirli çıkı' değil mi? Bir vakitler kavanoz rivayeti bunun hakkında da çıkmadı mı?

Feyzi Bey:

— Bu kadında para vardır. Parasını kimseye sezdirmemek için her zaman yokluktan yoksulluktan, fukaralığından söz açar. Sekiz dokuz odalı evi var, kedisi bir can. Sahiden muhtaç olsa o bomboş duran odaları kiraya vermeyi düşünmez mi? Halbuki evinin içine bir yabancıya adım attırmaz, ödü kopar.

Büyük hanım:

— Balıkpazarındaki mağazasını da unutmayınız. Ayda tamam yüz elli lira alır. Bu kadar para onun nesine? Kedisine ciğer almaktan başka ne masrafı var? Mağazasından kimseye söz ettirmez, hemencecik sözü kapatıverir. Ben kırk yıllık komşusu olduğum için bilirim, belki kimseye bildirmediği birkaç parça iradı daha vardır. Bu 'Kirli çıkı' Hayriye, Saatçi sokağında öldürülen Kavanozlu

Nesibe'den daha zengindir. Eğer böyle değilse ben de bir şeycik bilmiyorum.

Server Hanım:

— Biriktirdiği paraları ne kadar tahmin edersiniz?

Feyzi Bey:

— Çoğu altın para olmak şartıyle en aşağı on beş bin, yirmi bin lira...

Server Hanım:

— Bu hazine acaba evin neresinde saklıdır?

Evin aile babası Muammer Efendi sayısı on beşi aşan sabah cıgaralarının birini daha ağızlığa geçirip bir kahve daha isteyerek azarlar gibi bir sesle:

— Canım nenize lâzım kadıncağızın parası... Bir yerden çalmamış, zorla almamış, yememiş içmemiş biriktirmiş. Bu komşu kadının ne bize, ne başkasına bir zararı var mı? Sözleriniz tastamam gerçek değil ya... Birtakım tahminler üzerine laf ediyorsunuz. Düşündükleriniz doğru mu bakalım? Dışardan bir duyan olur, bu lakırdılarınızı sahiye alır. Kadıncağızın başına Allah korusun bir felâket çıkartırsınız. Nesibe Hanım gibi bunu da mı öldürteceksiniz?

Büyük hanım:

— Rabbim göstermesin. Hatuncağızın felâketine niçin sebep olalım. Biz kendi aramızda konuşuyoruz. Tahminlerimiz büsbütün yabana atılacak gibi değildir. Bu kadar parayı bundan sonra biriktirip de ne yapacak? Birkaç öksüz gelin etse... birkaç çocuğun okul, okuma masraflarını verse olmaz mı?

Muammer Efendi:

— Herkesin parasını sarf etmesi kendine ait bir iştir. Buna kimse karışamaz. Dul Hayriye Hanıma gelinceye kadar hayra yarayacak iş yapmaları gerekip de bu insanca vazifeyi yapmayan ne zenginler var. Susunuz. Bu lakırdıları tekrarladığınızı bir daha duymayayım.

Efendinin sabah tiryakiliğini başına sıçratmaktan çıkacak sonu bildikleri için ev halkı bu keskin emre boyun eğerek dedikoduyu keserler.

IV

BU iş üzerine konuşmak efendinin yanında kapandı. Fakat ona duyurmayacak surette evin içinde için için sürüp gidiyor. Hem de Ayşe Hanım, işe başka bir renk vermeye başladı. Kocasının bu kadar harareti dul komşu kadını korumasındaki sebep neydi? Hayriye, Ayşe'den yaşça biraz daha küçüktü. Acaba parasına tamah ederek, kendi üzerine onunla evlenmek mi istiyordu? Bu kuşkusunu oğlu Feyzi'ye de açtı. Şimdiki kanunların buna izin vermediğini anlattı.

Fakat şimdi Ayşe Hanım kocakarılığının egoistliğiyle düşünüyordu. Kendileri zamanın geçim sıkıntılarıyle kavruldukları halde Hayriye'nin niçin bu kadar parası olsun? Kocası, bu «Kirli çıkı» dul kadına açıktan açığa sahip çıkarcasına lakırdılar etsin... Onun için kalbin de bir yığın hınç birikmeye başladı. Onu Kavanozlu Nesibe şeklinde öldürtmek değil ama başka suretle tedirgin etmek istiyor, fakat ne yapabileceğini de bilmiyordu. Bunun için uygun bir fırsatı beklemeye koyuldu.

Bu tasarladığım yapabilmek için Hayriye ile sıkı fıkı samimîliği daha artırmak, onun sırlarını anlayabilmek için yollar aramak lâzım geldiğini düşündü. Ahretlik Muhsine'yi can yoldaşı olarak geceleri Hayriye'nin evinde yatırmaya başlarsa çok şeyler öğrenebileceğini aklı kesiyordu. Amma komşu kadın bir türlü bu teklifi kabul etmeye razı edemiyordu.

Hayriye Hanıma gelince zavallı kadının hali sahiden çok acıklıydı. Tastamam komşularının tahmin ettikleri ka-

dar değilse bile hemen de ona yakın bir parası vardı. Beş yüz altın ve yedi bin kadar kâğıt parası vardı. Altınları pek mübarek bir muska gibi yedi kat muşambaya sararak tekrar üzerlerine kalın bezlerler sayısız çıkınlar yapmış, kaimeleri de rutubetten korumak için yine muşamba keselere sokmuş ve iki büyük teneke bisküvi kutusuna yerleştirerek kapaklarını sımsıkı kapamış, yattığı odadaki büyük kereveti söküp bu hazineyi uygun şekilde altına istif etmiş, sonra tahtaları yine güzelce mıhlamış ve üzerlerine eski usul ot minderleri uzatmış, makatları, örtüleri sermiş, yastıkları sıralamıştı.

Komşuda okunan gazetede Kavanozlu Nesibe Hanımın uğradığı korkunç felâketi dinlerken bayılmış ayılmış, fakat asıl büyük kuruntu ve azap evine döndükten sonra başlamıştı. Saatçı sokağı cinayetini yapanlar para bulmak için döşeme tahtalarına, bağdadilere varıncaya kadar evi delik deşik ederek her tarafı aramışlar.

Hayriye Hanımın kereveti altı, Allah göstermesin öyle bir kanlı hırsız vakası olduğu zaman her türlü araştırma ve saldırmadan kurtulacak kadar güvenilebilecek kadar sağlam bir yer midir? Kadın, paraların oradan çıkarsın, fakat saklamak için daha güvenilir neresini bulsun?

Banka ve faiz işlerine aklı ermez, parasını kendi gözü önünde bulundurmaktan başka bir yere imkânı yok güvenemezdi. Ama yine kendi aklınca bankalar ve bazı sandıklar hakkında tahkikat yapmış, ara sıra bunlardan en itibarlılarının top attıklarını ve bir savaş çıkınca türlü türlü bahaneler ve isimlerle hemen para ödemeyi kestiklerini öğrenmişti, hem ona demişlerdi ki:

— Paranı götürüp elinle vereceksin. Sonra lüzum görüldükçe almaya gittiğin vakit türlü sıkıntılar çekeceksin. Güya sadaka veriyorlarmış gibi bir sürü kalabalığın içinde müdürlerin, muhasebecilerin kapılarının önünde saatlarca bekleyeceksin. Sana akla gelmez muameleler çıkaracaklar, birtakım kâğıtlara pullar yapıştıracaksın, boş

yere masraflar edeceksin. Hadsiz hesapsız üzüntülere uğrayacaksın.

Ürküntü getiren bütün bu sözler bir yana herhangi bir bankaya para yatırmak, parasını etrafa ilân etmek demekti. Bu yayma ise kendi gibi dul, kimsesiz bir kadının başına hatır ve hayale gelmez tehlikeler çıkabilirdi.

Bütün düşüncelerini aklınca doğru buluyordu. Fakat toplayınca büyük bir miktara varan parayı ne şekilde olursa olsun evde saklamanın tehlikeleri önünde de zihni duruyordu. Evet, bu para ona çok büyük görünüyordu. Bu paralar ile Istanbul'un yarısı satın alınabilir zannediyordu. Allah esirgesin bu paraları bir kazaya uğrarsa hırsızların onu öldürmelerine lüzum yoktu. O kendi kendine o anla ölüverirdi.

Şimdi beynini saran bu rahatsızlık veren korkuların sonunda hazinenin mahfazası olan kerevet, gözlerinin önünde şişmeye, kabarmaya, onun üstünü örten tahtalar, ot minderler, makatlar, kâh kâh camlaşarak içindekini seçtirir birer billûr kapak halini almaya başlamışlardı.

Eve bir misafir almak zorunda kaldığı zamanlarda da bu odaya kimseyi sokmuyordu. Sanıyordu ki sımsıkı kutulara kapalı, muşambalara, bezlere sarılı liralar, kaymeler dile gelip de: «Biz buradayız» boğboğazlığıyle haykırarak kendi kendilerini haber verecekler.

Onları oradan çıkarsın, ama nereye saklasın? Evin içinde bir demir kasa kadar sağlam ve hem de insan gözüne görünmeyecek bir mucize ile büyülü bir bucak neresi var?

Kadın tavan aralarını, bodrum katlarını, evin bütün kuytu yerlerini döner dolaşır, bir türlü karar veremez. Bir aralık paralarını kavanozlarla bahçeye gömmeyi düşünür. Ama hazinesini evin damı dışına çıkarmayı büsbütün tehlikeli bulur. Hem paranın büyük kısmı kâğıt para, toprakta çürür.

O gece bu kararsızlığın verdiği büyük azap içinde döşeğini paralarına kasalık eden kerevetin üzerine serer.

Güya bu suretle onları daha çok emniyet altına almış olduğunu sanarak merakını yatıştırmaya çalışır.

Başını yastığa koyar. Uyku tutmak ne mümkün! Sanki altındaki altınlar kızıl bir kor haline gelmiş de döşeğini bir gözleme saçı şiddetiyle kızdırıyormuş gibi o tarafa, bu tarafa döner, yuvarlanır, bir türlü rahat bir vaziyet bulamaz. Bu işkencenin yorgunluğuyle biraz kendinden geçer gibi olur. Ne kadar zaman? Farkında değil... Bir gürültü duyar, hemen döşeğinin içinde davranarak kulak verir. Horozun yaygarası üst perdeden olarak kümesteki tavukların birbirine girdiklerini işitir. Sansar mı geldi acaba? Bu ne?

Kümesteki bu gürültüye bir mana vermek için düşünür. Kümes sağlamdır, sansar giremez. Onun kapısı ancak insan eliyle açılabilir. Bu vakit bahçede insan veya insanların vücudu hiç de hayra yorulacak bir şey değil. Fakat bu hırsızlar niçin ilkin kümesi karıştırarak böyle gürültü çıkarsınlar? Anlamayacak ne var? Bu da meydanda bir şey. Hırsızlar bahçenin her tarafını kazarak kavanoz arıyorlar. Bir şey bulamayınca şüpheleri kümeste kaldı. Onu da aramayı unutmadılar. Bu arama sırasında gece yarısı rahatları kaçırılan hayvanlar ürktüler. Bağırışarak kaçıştılar. İşte iş bundan başka bir şey değil.

Hayriye Hanım hafif bir titreme ile döşeğinden kalkar. Oda kapısına gider. Kilidi açmadan dışarıya kulak verir. Alt katları dinler. Gerçek mi? Evham mı? Merdivenlerde, sofalarda pek yavaş adımlarla geziniliyor, usulcacık kapılar açılıp kapanıyor gibi gelir. Kapı önünde, kulağı kirişte, öyle uzun bir zaman ayakta kalır. Sonunda dizlerinin dermanı kesilir. Döşeğine döner. Fakat yatıp uyuyamaz. Pencereyi açar. Bir insan eliyle dışarıdan kapının topu karıştırıldığını hisseder etmez komşulara çığlığı basmak üzere bekler, durur.

Zavallı kadın bu suretle helecanlar içinde sabahı zor eder. İlk işi bahçeye çıkıp tavuklarını yoklamak olur. Kü-

mesin kapısı kapalı, hayvanlar tamam. Şimdi geliniz de geceki şamataya bir mana veriniz.

Şöyle düşünür: Geceki halin basit bir vehim olabileceğini sanmaz, tavukların çırpınarak haykırıştıklarını halâ işitir gibi olur. Ne maksatla olursa olsun kümesi açanlar tekrar kapayarak savuşmazlar mı? Fakat bunu niçin yapsınlar? İşte Hayriye Hanımın bir ucundan dalıp da öbür tarafından çıkamadığı muamma.

V

GECENİN helecanlı uykusuzluğu, kümes vakasının karışıklığı, hazineyi düşmanlardan koruyarak saklayabilecek bir yer bulabilmenin zorluğu içinde takatsız düşen Hayriye Hanım kendi kendini kaybetmiş, bir hayalet gibi ne yaptığını, ne yapacağını bilmez bir halde evinin içinde öteye beriye dolaşmakta iken sokak kapısı çalınır:

— Kimdir o? lasik sualine:

— Posta, cevabını alır.

Posta mı? Allah hayırlar vere... Hayriye'nin taşrada akrabası, tanıdığı yok. Istanbul'da mektuplaşacak uzak ahbapla da tanıştığı yok. Bir posta dağıtıcısının onun kapısını çaldığı hemen birinci defadır oluyor. Onun için kapıyı açmadan dışarıya şöyle haykırır.

— Oğlum yanlış gelmiş olmalısın. Benim bu dârî dünyada mektuplaşacak hiç kimsem yok.

— Tuhaf şey... Samatya, Bostan sokağı 18 numara Hayriye Sadrettin Hanım siz değil misiniz?

Hayriye Hanım şaşırarak birbirinden yüksek dört beş a a a a a salıverdikten sonra:

— Aman Yarabbi rahmetli kocamın adını da biliyorlar.

— Mahalle, sokak, hane numarası hep uyuyor. Öyle değil mi? söyle.

— Burası.

— Öyle ise aç kapıyı, al mektubunu...

Bir sezişle uğursuz saydığı bu mektubu almaktan

başka çare olmadığını anlayan Hayriye Hanım kapıyı açar. İçeriye zarfı uzatan genç postacıya sorar:

— Yavrum bu mektup kimden?

— Zarfın üzerinde gönderenin adresi yok, kimden olduğunu ne bileceğim? Onu siz içini okuduğunuz vakit anlayacaksınız.

Hayriye Hanım bir sürü suale kapı arkasında cevap alamayınca bir de başını dışarı çıkarıp sokağın sağına soluna bakar ki postacı ortada yok.

«Nereye savuştun? Hay ilâhi yere batasın... Bu mektubu bana getirmekten başka işin yok mu senin?» beddüasıyle kapının kanadını örter, içeri çekilir.

İçinden bir yılan çıkacakmış gibi zarfı yırtmaya korkar. Yırtsa da ne olacak bir kelime okuma bilmez ki. Elinde zarflar merdiven basamağına oturur, düşünür. Duvarlardan, tavanlardan medet umar bir şaşkınlıkla etrafına bakınıp bakınıp düşünür.

İyi kötü, ehemmiyetli ehemmiyetsiz elbette bu kâğıdın içinde bir haber var. Geceden önce bu çıkacak şeyin halli lâzım geldiğine karar verir? Ama kime gitsin? Kime okutsun? Bu zarftan çıka çıka kendisi, hazinesi için ehemmiyetli bir sır çıkarsa. Bu sırrın anahtarı rast gele bir adama teslim edilebliir mi? Bu güvenilir ağzı sıkı insanı nerede bulmalı?

Sıkıntısından terler. Parmaklarının yaşı zarfı geçer. O anda Cenabı haktan kendine bir okuma gücü vermesi için bir mucize diler gibi gözlerini adres satırlarından ayırmaz.

Lâkin bu ümmiliğinden dolayı böyle mektuplaşma. muamelelerini hiç bilmediğinden tabiatıyle mektubun şehirden mi, taşradan mı geldiğini, doğrudan doğruya merkezden mi verildiğini, hangi posta şubelerinden geçtiğini, damgalardaki mevki adları ve tarihlerin gösterdikleriyle anlaşabilecek bütün bu açıklıkları anlamayarak bütün bu manasız kargacıklar burgacıklar seyreder gibi satırlara bakar durur.

Kendini bu zorluktan kurtarmaları için birkaç evliyaya Yasin'ler, Fatiha'lar adar. Mektup kendi adına değil mi? Bakalım içinden ne çıkacak? Zarfı yırtmaya karar verir. Helecandan titreyen elleriyle yırtar. Üzerinde sekiz on satır yazıyle küçük bir kâğıt çıkar. Yine kendine hiç bir şey söylemeyen kara çizgiler, kıvrımlar, noktalar...

Bu yazıların bilmecesine dolaşan zihnini çok acı dalgınlığıyle pencerenin önünde oturmakta iken sokaktan Muammer Efendinin oğlu Hüsnü geçer. On dört yaşında cin gibi bor çocuk. Meraktan kurtulmak ıstırabına artık karşı koyamayarak oğlanı çağırır. Fakat mektubu kendi adına geldiğini belli etmemek için zarfı saklar, yalnız içinden çıkan kâğıdı Hüsnü'ye uzatarak:

— Yavrum bugün sokağa çıktım. Şuracıkta şu yazılı kâğıdı buldum. Merak ettim, ne var içinde? Rica ederim bana okuyuver.

Hüsnü kaşlarını çatar. Ehemmiyetli bir tavır alır. En ciddî ve tınlayan sesiyle okumaya başlar:

«Esselâmü aleyküm ya hatun,

«Paraların için çok üzülmekte ve her zaman yerlerini değiştirmeyi düşünmektesin. Boşuna meraklanma. Biz çıkınların yerini biliriz. Nereye saklasan hazineni buluruz. Bize kapı, baca, kilit, kürek olmaz. Biz her delikten gireriz, her esrarı sezeriz.

Paraya tapınma. Kalbini Hakka çevir. Fukaraya sadaka ver ve sık sık imanını yenile. Biz seni ıslaha Allah tarafından memuruz.

Periler.»

Gözlerinin karaları birer tarafa kayan Hayriye Hanım düşmemek için elleriyle iki yanında destekler arar. Okunan satırların heyecanıyla çocuğun karşısında bayılmak da hiç akıllı işi değil. Kendini tutabilmenin de imkânı yok. Kederli kederli ses çıkarmamakta da mektubun sözlerini kendi üzerine almak gibi bir tehlike var. Kadın olanca gayretini toplayarak:

— Saklı parası olan hatun kim? Kimin için yazıyorlar bu lakırdıları?

— Vallahi hanım teyze ben ne bileyim? Siz kâğıdı sokakta bulmuşsunuz.

— Ha şuracıkta duvarın dibinde buldum. A, merak edilecek şey... Şunu bir daha okusana bakayım oğlum.

Çocuk aynı ehemmiyetli jestler ile bir daha okur. Hayriye Hanım her kelimeyi kafasının içine kazar gibi dikkatle dinler, fakat merakını yenemeyerek Hüsnü'ye beş altı defa tekrar ettirir ve sonunda der ki:

— Yavrucuğum Hüsnü evlâdım, bu kâğıdın içinde periler, şeytanlar var. Belki uğursuz, netameli bir şeydir, Rabbim saklasın belki üzerlerine uğrarız. Bunu okuduğunu kimseye söyleme. Nereden de sokakta gözüme iliştide aldım. Elim kırılaydı da alamaz olaydım.

— Söylemem teyze...

— Oh benim güzel yavrum... Dur, birazcık bekle. Sana bir şey vereyim.

Hayriye Hanım yukarı çıkar, iner. Üç dört ay önce bir Mevlütten almış olduğu bir külâh bayat şekeri sus pahası olarak çocuğa uzatıp:

— Al çocuğum afiyetle ye...

Hüsnü kapıdan çıkarken Hayriye Hanım yine tekrar:

— Oh yavrum kimseye bir şey söyleme.

Hüsnü ağzına hemen atmış olduğu bir akideyi geveleyerek daha çıkmamış olan bıyıklarının altından çarpık fakat çok hafif bir sırıtışla:

— A, söyler miyim hiç... merak etme teyzeciğim...

— Çocuğum sonra sen de çarpılırsın... Allah vermesin, ben de çarpılırım...

Hüsnü acayip bir ağız yayıklığıyle gülme fıkırtılarını yutarak ve kollarını çarpıtıp sırtını kamburlaştırarak:

— Sonra böyle oluruz değil mi teyze?

— A, yapma öyle... Onlarla eğlenilmez. Allah esirgesin sonra yengeç gibi çarpık kalırsın.

Hüsnü düzelerek:

— Allah esirgesin... Allah esirgesin...

Çocuğu korkutmaya uğraşan Hayriye Hanım bu mektubun peri düzmesi olduğuna kendi yüreğinden pek de inanmak istemiyordu. Fakat saklı parası olduğuna ve bunların yerlerini değiştirmek için rahatsızlık veren düşüncelerle kendini yiyip bitirdiğini perilerden başka kim bilebilirdi?

O sırada bütün vücuduna yayılan üzüntü kesikliğinden kadında merdivenleri tekrar çıkacak hal kalmamıştı. Tırabzanlara, duvarlara tutunarak birkaç ayak çıktıktan sonra basamağın birine oturuverdi.

Kendi kendine şöyle söylemeye başladı: «Siz ne perisiniz, ne cinsiniz... Benim gibi beniâdemsiniz ama gizli paralarımın sırrını ne biliyorsunuz? Dün gece düşündüklerimi, bütün aklımdan geçenleri nasıl anladınız? Allah tarafından beni ıslaha memur olmuşsunuz. Peki, ama ben ne günah işledim. Siz benim evimin bütün içini, beynimin içini, yüreğimin içini biliyorsunuz. Ben sizin kim ve ne kıratta mahluklar olduğunuzu anlayamıyorum. Eğer şimdi bu sözlerimi işitiyorsanız ve ümitsizlikle ağzımdan sizi gücendirecek lakırdılar da kaçırırsam beni affediniz. Sadaka istiyorsanız vereyim. Şerbet, mum, yağ hediye edeyim. Kuzum benimle uğraşmayınız.»

Sonra Hayriye Hanım susuyor. Boş evin duvarlarında bu divanece sözlerin akislerini dinliyor. Yalvarmalarına âdeta cevaplar bekliyordu.

Kayıptan bir ses alamayınca gözlerini elindeki mektubun satırları üzerinde dolaştırıyordu. Artık bu yazılar, kendisi için büyük bir sır olmak muammalığından çıkmıştı. Şimdi onların ne demek istediğini anlıyordu. Hüsnü'nün okumasından kulaklarında, hatırında kalabildiği kadar, derin ümmiliğine karşı ve bazı unutkanlık değişmeleriyle şöyle gürül gürül okuyordu:

«Esselâmü aleyküm ya hatun,

«Paraların için çok üzülüyorsun. Onların yerlerini değiştirme. İyidir. Boşuna kuruntu etme. Çünkü nereye saklasan biz onların yerlerini biliriz. Buluruz. Deliklerden gireriz. Hep sırları sezeriz. Bize kapı baca, kilit kürek olmaz.

«Tapınma paraya. Kalbini Hakka döndür. Bidüzüyc imanını kavile. Fukaraya sadakalar ver. Allah tarafından seni ıslaha memuruz.»

Kendi tarafından da cami vaizlerinden öğrenmiş olduğu şu duayı ilâve eder:

«Amin. Ve bihürmeti Seyyidelmürselin.»

Bu ezbere okumanın sonunda bir türlü zihnini, kendini toplayamaz. Dalgın dalgın etrafa bakınır, perilerden izler arar. Gözlerine, kulaklarına hiç bir şey erişmeyince yine gözleri satırlara dikilir. Başlar:

«Esselâmü aleyküm ya hatun,

«.....

Paraların yerini değiştirsin mi? değiştirmesin mi? Periler: «Boşuna zahmet edip hazinenin yerini değiştirme, nereye saklasan biz onları buluruz. Bize kapı baca, kilit kürek olmaz» diyorlar. Fakat saklı parası olduğunu ve zihninden geçen şeyleri nasıl biliyorlar. Allahım nasıl biliyorlar? Saklı parası varsa onlara ne? Böyle bir ihtara neden lüzum görüyorlar? Niçin böyle kendisiyle uğraşıyorlar? Maksatları nedir? Bu mektubun sonundan ne çıkacak?

Perilerden hiç bir şey gizlenemez. Onlara her şey malum. Ama Hayriye'nin parası olduğunu insanlar duymasın. Ya Hüsnü gidip de ona buna boşboğazlık ettiyse? Çocuktur bu... ağzını tutamazsa...

Hayriye Hanımın zihni, kısır anlayışının dar kubbesi altında döner, dolaşır, düşündükçe büsbütün aklı bulanır, gözleri kararır. Ucu bucağı gelmez bin türlü kuruntuların acıları içinde akşamı eder.

Gece, bu haller için ne korkunç bir işkence âlemidir.

Karanlık, nurları bir kara ejder gibi yalayıp yutarak her yan zifirî bir koyuluk içinde kalınca korkudan Hayriye Hanımın yüreği sarkacı çıkarılmış bir saat tıkırtısıyle işlemeye başlar. Sokak, bahçe kapılarını sürmeler, pencereleri kapar, her tarafa bildiği namaz surelerini okur üfler.

Odasına çekilir. Yatağım yine hazincsini saklayan kerevetin üstüne serer. Başını yastığa koyar. Her pıtırtı, çıtırtıda hemen davranır. Her zaman derin bir sessizlik süren evindeki bu alışkanlığın dışında olan gürültüler nedir? Kedisiz kaldıkları için fareler cirit mi oynuyorlar.

Gece yarısına doğru yine kümesin içi alan talan olur. Horozun, tavukların çırpınarak acı acı gutkutladıklarını duyar. Apaçık işittiği bu seslerin hayalet olabilmeleri ihtimalini hiç bir akıl kabul etmez.

Bir-iki sağnak çırpınıp haykırıştan sonra kümes hayvanları susarlar. Fakat evin içindeki çıtırtılar, pıtırtılar kesilmez, artar. Bunlara fare gürültüsü demekle bir mana vermek de zor.

Hayriye Hanım sekiz on dakikada bir kalkıp döşeğinin içinde iki büklüm otırarak titreye titreye düşünür.. Saatçı sokağı vakası aklına gelir. Acaba öldürülen Nesibe de ölümünden önce böyle bir ihtar mektubu almış mıydı? Bunu kimden sorup öğrensin?

Gazeteden dinlediği gibi cinayet tüyleri ürpertici bütün lânetli, kanlı tafsilâtıyle gözlerinin önüne gelir. Ölüyü gözleri oyulmuş, saçları yolunmuş, tırnakları sökülmüş, vücudu kıskaçla delik deşik edilmiş bir yığın kızıl et halinde görür. Gözlerini ne kadar sıkı yumsa, başını ne tarafa çevirse bu korkunç hayali karşısından kovamaz.

Bu feci görünüşün işkencesinden kurtulmak için titrek bir şaşkınlıkla yine başlar:

«Esselâmü aleyküm ya hatun...»

Her tekrarında cümlelerde değişiklikler yaparak bu duayı sonuna kadar okur. Bu neye iyi? Onu kendisi de bilmez, aklına yapacak başka bir şey gelmediği için okur.

Hafızasının zayıflığı yüzünden zihninden büsbütün kaçırdığı cümleleri aslına hiç uymaz şekilde uydurduğu sözlerle doldurur. Ve bunlardan görünür manalardan başka gizli manalar çıkarmaya uğraşır. Bu lakırdılarda kendisi için de Nesibe Hanım gibi bir son saklı mı? Böyle bir işaret, bir anlatma var mı? Evet var. Çünkü bu mektup insanlardan veya perilerden gelmiş olsun, yukarıdan aşağı korkunç bir tehdit mektubu gibi idi. Hayriye Hanımın gizli parası varmış. Bu kimin ne vazifesi? İster harcar, ister saklar.

Şimdi kadıncağız her kelimeden tehditli manalar çıkarmaya başlar. Evet, Nesibe Hanım vakası kendi üzerinde de olduğu gibi vukua gelmek üzere. Bu akşam olmazsa yarın akşam... Öbür gece, daha öbür gece...

Korkulu titremeler içinde, düşmanlar gelmezden önce kendi kendine korkudan ölecek bir hale düşer. Ruh teslim ederken başında Kur'an okuyacak, ağzına zemzem akıtacak kimse yok. Sonra ne ahmakça şeyler düşündüğünü anlayarak kendi kendisine kafasını yumruklar. Haydutların ellerinde paraçlananlara hiç böyle dinî âyin yapılır mı?

Sabahı edinceye kadar böyle didinir. Aydınlıkla beraber kendine uyku değil baygınlık gibi bir uyuşukluk gelir. Birkaç saat hissiz kalır.

VI

HAYRİYE Hanım gözlerini açınca yediği hesapsız sopalardan vücudu hurdehaş olmuş bir dayak hastası dermansızlığı ile bir zaman kendini toplayamaz. Şimdi ertesi gecenin başlayacak işkencesini düşünür. Kendini bir yoklar, bir tartar. Vücudunda buna yetecek kuvvet bulamaz. Ama ne yapsın? Kimden medet umsun? Halini anlatmak için polise baş vuramaz. Komşulara derdini açamaz. Katillerin ellerinde parçalansa da hazinesinden kimseye söz etmemek kararı kendisinde sabit bir fikir kuvvetini almıştı.

Hiç bir yandan bir kurtuluş çaresi seçemediği bu boğucu düşünceler arasında aklına bir şey gelir. Komşu Muammer Efendi evinde o, korkunç vaka okunup da kendisine fenalık edildiği günü Ayşe Hanım ona bir teklifte bulunmuştu: «Yalnız evde geceleri içine korku geliyorsa bizim ahretlik Muhsine gitsin sende kalsın» demişti.

Hayriye Hanım bu buhranlı gecelerinde ahretliğin yoldaşlığından kalbine biraz kuvvet gelebileceğini düşünür, maazallah öyle bir vaka çıktığı zaman evde bir başına bulunmak başka, iki can olmak başka.

Muhsine uyku zamanlarında gelsin. Sabahleyin uyanır uyanmaz erkenden gitsin. Bu şekilde evinin hazine sırlarını kıza sezdirmiş olmak tehlikesinden de korkulmaz.

Hayriye bu niyetle kalkar komşuya gider. Ayşe Hanım, onu öyle soluk, bitik bir halde görünce dostluğunun kalbinden kopan bütün coşkunluğuyle bağırır:

— A kardeşciğim... hasta mısın? Sana ne olmuş böy-

le? A, balmumundan yapılmış insana dönmüşsün? Yüzün uzamış, kaşık kadar kalmış.

— Keyifsizim komşucuğum.

— Nen var?

— Vallahi ben de bilmiyorum. Bir yürek darlığı, bir halsizlik, bir uykusuzluk. Her tarafımda ağrılar, sızılar...

— Kendini hekime göstermiyor musun? İlâç yapmıyor musun?

— Hekim Allah... Rabbim kimseyi zamane doktorlarının eline düşürmesin. Paran var mı? Hem hekimin ayağına gideceksin, hem havası hasta nefesiyle kokmuş bir salonda saatlarca sıra bekleyeceksin sana şöyle gözünün ucuyle şöyle bir bakacak, beş tane liram alacak. O bin bir işi arasında derdini anladı mı, yanıldı mı? Ne belli... Sonra eczacılara vereceğin o da başka... kol saatı kadar bir kutucuğun içinde sekiz hap seksen kuruş, minimini bir şişe ilâç yüz elli kuruş... bu başlangıç. İşin yoksa taşın artık. Ben dul bir kadımm. Akşama sabaha yiyecek bir lokma ekmeğimi düşünüyorum. Hekimlere, eczacılara parayı nereden bulacağım? Allahın takdiri ne ise o olur. Oh, hocaları, üfürükçüleri, büyücüleri ortadan kaldırdılar. Âlem dolandırılmaktan kurtuldu. Şu hekimlere gitmeyi de yasak etseler de hastaların paraları ceplerinde kalsa... Eceli gelen ölür vesselâm...

Ayşe Hanım:

— Bugün yine çok sinirlisin kadınım.

Hayriye Hanım:

— Zaman çok tuhaf oldu. Doğru söyledin mi adama sinirli diyorlar. Biraz daha ileri vardın mı deli diyorlar. Bu vakitte sinir herkeste var. Akıllısında da, delisinde de... ne işitirsen, ne görürsen ha, evet efendim, pekâlâ diyeceksin... âlâ, âlâ, hep aliyülâlâ... fakat insaf ediniz, âlâ denecek orta yerde ne var? Bu kıtlık mı âlâ... Evlâtlar analarını, babalarını öldürüyorlar o mu âlâ. Geceleri hesapsız evler soyuluyor, o mu âlâ... Saatçı sokağındaki Nesibe Hanımı tavuk gibi boğazlayıp tüyünü

tüsünü yoluyorlar. Yarı belinden aşağısını kebap ediyorlar... Gel de buna âlâ de bakayım...

Server Hanım okuduğu gazeteyi bir zaman dizlerinin üzerine bırakarak:

— Bu saatçı sokağı vakası Hayriye Hanım sana çok dokundu. Komşum, neden bu kadar korkuyorsun?

Hayriye hanım şiddetli bir red işaretiyle başını sallayarak:

— Korkmuyorum... niçin korkayım? Vakaa evde yalnız, kimsesizim ama, benim Allahım var. Benim Nesibe Hanım gibi kavanoz dolusu altınlarım yok ki... Bir emrihak vuku bulursa (ölürsem) evimde cenazemi kaldıracak para bulamayacaklar, konunun komşunun ianesiyle gömüleceğim. Para mı? İşte en nefret ettiğim şey... dünyada insanın başına türlü belâlar getirir. Yarın ahrette kırk yerde sorgu suali var. Şimdiye kadar Rabbimden ziyadesini istemedim. Çok şükür O da bana vermedi. Fazlası haramdır. Fazlası açların hakkıdır. Fakat şimdi bunu düşünenler var mı? Paraların üzerinde «Bu helâldir», «Bu haramdır» damgaları yok, gelsin de nereden gelirse gelsin, hemen yutuveriyorlar. Seni de, beni de, birçok hakikatları da birlikte. Ohhh, afiyet olsun... Böyle sen zengin oluyorsun, ben fakir düşüyorum. Şimdi şıringayla Ahmet'in aklını Mehmet'e akıtıyorlar. Nedime, Nedim oluyor. İşte daha bilmem ahir zaman neler oluyor? Güneş Batıdan doğacakmış, ay yere düşecekmiş, pehlivan kadınlar ayı doğuracaklarmış, katırlar insan.

Gelin Server Hanım, beş parmağını havaya dikip, Hayriye'ye sezdirmez bir şekilde elini sağa sola hızla döndürerek kaynanasına bir işaret verdi. Bununla komşu kadının aklına fenalık gelmiş olduğunu anlatmaya çalışıyordu. Ayşe Hanım bir-iki kısacık baş sallama ile gelininin bu fikrini tasdik etti.

Gelin kaynana, komşu kadının böyle ara sıra zıvanasından fırlayan sözlerini dinlerken dıştan ona acır gibi

görünüyorlar, fakat içten anlaşılmaz sevinmeler geçiriyorlardı.

Hayriye Hanım ürkek gözlerle gelinin önündeki gazeteye bakarak:

— Bu cinayet, felâket tellâlı koca kâğıdın içinde yine neler var? Kaç intihar? Kaç öldürme? Kaç hırsızlık, dolandırıcılık? Kaç otomobil kurbanı? Tramvay çarpması, deniz kazası... ansızın ölmeler, sokaklara bırakılmış kâğıtlara sarılı yeni doğmuş çocuklar, temizlik pratikası ellerinde müşteri arayan fahişeler... kız gibi oğlanlar, oğlan gibi kızlar?... Ah daha söylesem yüreğimin başı sızlar.

Gelin:

— Hayriye Hanım, nereden biliyorsun bunları? Gazete mi okuyorsun?

Hayriye Hanım:

— Bana okumayı kısmet etmediği için Rabbime her gün şükürler ederim. Böyle şeyleri okumadansa hiç okuma bilmemesi vallahi bahtiyarlıktır. Komşuda, pencere önünde, bahçede her gün bağıra çağıra okurlar da işitirim, deli olurum. Okuma bilseydim şimdiye kadar çoktan tımarhaneye giderdim. Böyle şeylere karşı insanda hem büyük bir nefret var, hem de büyük bir merak...

Gelin tuhaf bir gülümseme ile:

— Merak ediyorsan sana birkaç kısa havadis söyleyeyim. «İstinye'de bir ihtiyarı boğmuşlar cebinden sekiz kâğıt ile boş bir tütün paketi çıkmış.»

— Hay kör olası melunlar, sekiz lira için bir cana kıyılır mı? Kaç parası var iyice anlayınız da sonra öldürünüz.

Kaynana:

— İmanla paranın kimde olduğu belli olur mu?

Hayriye Hanım:

— Pekâlâ olur. Şimdi bizim mahalleye gelip de zengin aramak, para ummak budalalıktır. Ellerimizde, evlerimizde ne var. Akşamdan sabaha kadar kifaf-i nefs edeceğimiz (sebeplenecek) karın doyurmaz beş on para...

Odalarımızda ot minderler, mutfağımızda kıçı kara birkaç tencere.

Bir aralık odadan içeriye koşa koşa Hüsnü girer, manalı bir sırıtışla hepsinin yüzlerine birer kere bakar. Hayriye Hanım çocukla göz göze gelir âdeta elektriklenir. «Esselâmü aleyküm ya hatun!» ilk sözü ağzından hemen dışarı fırlamak için hemen boğazının dokuz boğumu üzerinde bir gam yapar. Kadıncağız kendini zor tutar. Velfecri okuyan yaramazın gözlerinde sır saklayacak hiç bir ciddîlik göremez. Acaba çocuk okuduğu mektubun ne demek istediğini anasına babasına, yengesine yumurtladı mı? Yediği bir külâh mevlüt şekeri afacana haram olsun.

Hayriye Hanım bu şüphenin acısıyle ha bayıldım ha bayılıyorum Hüsnü ona yaklaşır, iki avcu ile kendi ağzı ile komşu kadının kulağı arasına siper yaparak fakat kaba sesle:

— Esselâmü aleyküm ya hatun.

Zavallı kadının gözleri can çekişme süzgünlüğüne döndüğünü görünce ettiği şakanın korkunçluğunu anlayarak teselli için onun kulağına şu ikinci nefiri üfürdü:

— Korkma, korkma kimseye söylemedim.

On dört yaşındaki bu şakacı küçük adamın bu telâşlı teminatına kadın nasıl inansın? Fakat şimdi onu yalancıya kalkışmak işi büsbütün ortaya deşmek olacağı için söylenişinden tersi seçilen bu tuhaf temine inanmış görünmekten başka çare var mı? Hayriye Hanım bu can dayanmaz şakanın acısını içine akıtır, ama sararıp solarak geçirdiği baygınlığı gözlerden saklayamaz. Yine ona su ve limon yetiştirirler.

Zavallı Hayriye Hanımın aklı üstüne kâh gelir, kâh gider bir hale düştüğü artık anlaşılmayacak bir şey değildi.

Söyleşirler, Muhsine kızın geceleri orada kalmasına Hayriye Hanımı razı etmeyi başarırlar. Kadın gittikten sonra:

Kaynana:

— Gördün mü Hayriye sepet derken set demeye başlamış.

Gelin:

— Evet. Ara sıra saçmalıyor.

Ayşe Hanım acayip bir alay tavrıyle dik dik gelinin yüzüne bakarak:

— Bu işin sonu ne olacak?

— O belli bir şey.

— Nedir?

— Ne olacak? Akım kakım derken aklı büsbütün zıvanasından çıkarak paralarının nerede olduğunu tıkır tıkır söyleyecek.

VII

AHRETLİĞİ Hayriye Hanıma geceleri can yoldaşı gönderirler. Kız, her akşam yatma zamanı oraya gider, sabahleyin erkenden yine evine döner.

Hayriye Hanım uyku vaktinde her zamanki gibi yatağım hazinenin bulunduğu kerevetin üzerine serer. Muhsine için de yere döşek yapar. Evinin içinde kendininkinden başka bir nefesin daha fısıldaması, bu can yoldaşlığı kadının hoşuna gider. Şaşılacak şey. Kızın orada kalmaya başladığından beri evin içindeki çatırtılar, patırtılar kesilir. Kümes hayvanları gece musallatından kurtulur. Oh rahat, ev her zamanki tabiî sessizliğini bulur. Artık uyumaya başlayan Hayriye Hanımın aklı başına gelir. Zavallının böyle düzelir gibi olan hayatı bir gün yine birdenbire karışır, eskisinden berbat olur.

Yüreğine yeni doğan bir yürek güveni ile Hayriye Hanımın bir sabah evinin işiyle uğraştığı sırada kapı çalınır. Çıkardığı:

— Kimdir o? sualine sokaktan:

— Posta, cevabını alır.

Bu sert sesten birdenbire bir uğursuzluk sezerek başı döner, dizleri titrer, kendinden geçer gibi olur. Fakat kapının hızlı hızlı çalınmasıyle beraber tekrarlanan «Posta!» sesinden yine kendine gelir. Kapıyı aralar, içeri uzatılan zarfı alır. Fakat baygın bir sesle sorduğu:

— Yine bu mektup kimden? sualine cevap alamaz.

Başını sokağa uzatır. Müvezziin yan tarafına asılı koca meşin çantasıyle kaldırım üzerinden sekerek gözden

kaybolduğunu görür. Kapıyı tekrar örter. Taşlığa yürür. Elinde mektupla merdivenin ilk basamağına yığılır.

Bir zaman baygınlıklar, kesiklikler geçirir. Zarfı birçok kere evirir çevirir. İçinde acaba ne belâlı sözler var? Bu mektup kendine insanlardan değil perilerden, şeytanlardan geliyor.

Periler hangi diyardan posta ile mektup gönderiyorlar? Bunların şehirleri nerededir? Gökte mi, yerin dibinde mi? Kafdağının arkasında mı?

Bu zalimler Hayriye Hanımdan ne alıp ne veremiyorlar? Bu bir latife ise çok tatsız... ciddî ise çok haksız...

Bu yeni belâ ilk mektuptakine benziyor mu? Bu da başka türlüsü mü? Bunu anlamak için mektubu okutmak lâzım. Fakat, Allahım, kime okutmalı? Şu zamanda insan böyle derdini kime açabilir? Mahalle imamına? Hayır, olmaz. Sonra bu sır mahalleye bir parmak bal olur. Mektep hocasına? Bunun da ötekinden kalır yeri yok. İş çocuktan çocuğa duyulursa bu ehemmiyetli sır ortalığa daha çabuk yayılır. Sokakta ilk rastlayacağı herhangi bir sarıklıya okutsa? Evet, işte bu iyi. Kendini tanımayan, evini, mahallesini bilmeyen yabancı bir adama...

Hayriye Hanım hemen çarşaflanır. Yüzünü sımsıkı peçeler. Kendinin kim olduğunu kimseye seçtirmeyecek ihtiyatlar, dikkatler ile sokağa çıkar. Birtakım eğri büğrü dar yolları dolaştıktan sonra Samatya caddesine iner. Gelip geçenlerin içinde sarıklı bir baş arar. Sarık, ilim işaretidir. Perilerden gelen mektubu sökebilmek için keskin ulemadan bulunmak lâzım. Bu, şöyle böyle bir okuyabilenin yapacağı iş değildir. Hem başları tülbentle destarlanmış olan kimselerin ahlâkları düzgün olur. Sözlerine güvenilir. Onlar hile hurda bilmezler. Fakat aksiliğe bakınız ki şimdi sokaklarda eskisi gibi çok sarıklıya rastlanılmıyor. Langa'ya doğru bir hayli yürür. Sonunda bir sarıklıya rastlar. Başındaki yarım okkalık ağırlığa karşı

genç ve hatta gözlerinde okunan velfecriye bakılırsa hoppaca bir şey.

Hayriye Hanım ezile büzüle bu delikanlı âlime yaklaşır. Tereddütlü ve karışık sözlerle elindeki zarfı ona uzatır. Genç sarıklı tepeden tırnağa çarşafla örtülü bu kadını tazecik bir şey sanır. Onun sıkılgan sözlerini bir nevi şuhluk manasına alarak sabahleyin önüne çıkan bu ava ufaktan yılışmak ister. Hayriye şaşırır, uzattığı kâğıdı hemen geri çekerek:

— A, benzettim, özrü ile yürür.

Softa da arkasından. Çok sürmeden başı astarlının bir başkasına daha rastlar. Bu seferki yaşlı. Önce ağarmış, sonra cıgara zifirinden sararmış gür bir sakal yelpaze gibi göğsünü doldurmuş. Parmakları koca bir tespihin iri tanelerini çekerken kırpık bıyıkları da durmadan kıpırdıyor... İşte sır saklayacak istediği cennetlik adam...

Karşısındaki yaşlı bir veli de olsa Hayriye Hanım evinin adresini söylemeye bir türlü emniyet edemeyerek yırttığı zarfı cebine koyar. Yalnız çıkan kâğıdı yaşlı hocaya uzatarak:

— Efendi hazretleri, şurada duvar dibinde bir kâğıt buldum. İçinde ne var, merak ettim. Lütfen bana okur musunuz?

Böyle temiz bir kâğıdın duvar dibinde bulunamayacağını ilk bakışta anlayan hoca kulaktan geçme hoca gözlüğünü burnunun üzerine yerleştirerek her kelimede bir karşısındaki örtülü kadının kim olduğunu seçmeye uğraşa uğraşa hımhım bir ses ve hemen tecvit üzere bir şive ile okumaya başlar:

«Esselâmü aleyküm ya hatun,

«Biz senin hazineni ve gizli bulunduğu yeri biliriz. Bize derin kuyular diplerindeki sırları söylerler. Kalın duvarlar cam gibi öbür taraflarını gösterirler. Biz insan kalbinin içini bir billûr kutu gibi okuruz. Senin tamam beş yüz altının ve tamam yedi bin dokuz yüz elli iki kayme paran vardır. Altınlarını muska gibi yedi kat muşamba-

ya sardın. Kaymelerini de rutubetten korumak için iki büyük bisküi kutusuna yerleştirdin, yattığın odadaki büyük kereveti söktün, hepsini oraya istif ederek tahtaları tekrar mıhladın, üzerlerine ot minderleri uzattın. Makadı ve örtüleri çektin. Geceleri bir tahta kasa içindeki hazinenin üstüne döşeğini sererek bu defineden kimsenin haberi olmayacağım sanıp rahat uyuyorsun. Zehi gaflet, zavallı hatun.»

Hayriye hanıma birdenbire yine bir delilik nöbeti geldi. Aklı bulandı, gözleri acayipleşti. Tavrı, sesi değişti, hemen atılıp hocanın elinden alt tarafını dinlemeye dayanamadığı kâğıdı kaparak şöyle feryada başladı:

— Sus utanmaz, düzenbaz herif... kâğıtta öyle şeyler yok, sen uyduruyorsun... Sen büyücüsün, efsuncusun, dolandırıcısın... kafanıza mezar taşı büyünüze tavşan başı...

Yaşlı sarıklı gösterdiği okuma lütfuna karşılık uğradığı bu hakaret karşısında şaşırarak:

— Bire mekkâre... vay gidi postal... yediği naneye tak, ben düzenbaz, efsuncu, büyücü, dolandırıcı... sen bir rezilesin mutlak, vay gidi cenabet kaltak... coşkunluğuyle harfleri gümleterek kötülemelerini secilerle kuvvetlendirmeye çalışırken biraz önceki genç softa yetişerek:

— Vay hace-i irfanım, vay şevk-i imamım bu şikâyetlerinize sebep nedir?

— Bir mudille kim bilir belki de dârüşşifadan boşanmış bir mecnune, fakire bir varakpare iraesiyle kıraat istirhamında bulundu. Bir okuması yazması olmayan bir kadının böyle bir isteği red olunur mu? Ben de ricasını yerine getirmek için okumaklığa başladım. Şükrane olarak bana bir ağzım bozsun. Utanmaz, arlanmaz, büyücü, efsuncu herif... ve daha ağıza alınmaz şeyler... neuzubillah.

— Kâğıtta ne okudunuz efendim?

— Muşambalara sarılı beş yüz sarı altın yedi bin

dokuz yüz şu kadar kâğıt lira... hepsi bisküvit kutusuna konularak kerevet içine sokulmuş üzerlerine döşek serilip yatılması. Derin kuyuların diplerini gören, kalın duvarları cam gibi inceltip arasından âlemin sırlarını seyreden insan kalplerinin içini bir billûr mahfaza gibi okuyan cinler, periler, şeytanlar...

— Hazretim, hep bu şeylere siz ne mana verdiniz? Ne diyorsunuz?

— Şeytanları kovmak için Rahmandan medet ummaktan başka ne diyeceğim?

— Bu işte büyük bir fesat var.

— Amenna.

— Karakola haber vermek lâzım.

— Vermemek belki vebaldir.

Yaşlı, genç iki hoca en yakın polis merkezine baş vurarak komisere vakayı tecvit üzere bir bir okurlar. Etrafı araştırmaya polisler çıkarılır. Fakat siyah çarşaflı kadından hiç bir iz bulunamaz. Vaka merak uyandıran bütün esrarengiz tafsilatıyle o günün polis vakaları arasına girer.

Akşam gazetelerinden biri ötekini aldatmış olmaktan memnuniyetle hayaline alabildiğine kuvvet vererek hemen üç sütunluk bir roman uydurur. İçinde cin, peri, melek, şeytan, define, hazine, cinayet, intihar, hırsızlık, öldürme, aşk, rekabet var. Yedi bin kâğıt liranın önüne üç sıfır ilâvesiyle yedi milyon yapar. Yakalanmayan kara çarşaflı kadını Istanbul göklerinden dışarılara uçurtur.

Gariplikler meraklısı okuyucularını o akşam bu yalancı dolma ile tıka basa doyurur. Ertesi gün resmî tekziple bu mübalağaların burnu, kulağı kesilmiş olsa da bundan gazeteciye ter döktürecek ne mesuliyet, ne mahcubiyet düşebilir? Gazeteci bu tekzibin altına şatafatlı bir özür dileme döşenişiyle vaka üzerine bakışlarını çekmiş olduğu okuyucularını bir daha eğlendirmiş olur. Zaten milyon liralık havadisler kadar hangi yazı ruhları neşelendirebilir? İnsan, ceplerinde bulunmayan şeyi kâğıt üze-

rinde görüp hayalinde gezdirmekten de tat alır. Yalandan olsun, fakat söz paradan olsun, aldatıldıklarına gücenip de ebedî kin güden okurlara hemen hiç rastlanılmaz. Böyle olsa Allah saklasın yazanlarla okuyanların arasında düellonun ardı arası kesilmemek lâzım gelir.

Boş şeylerle aldanmak alışılmış bir nevi eğlencedir. Fakat ciddî şeylerde aldanışın zararının yerini doldurma çok zor ve çok defa da kabil olmayan bir şeydir.

VIII

HAYRİYE Hanım evine kaçar. Kapısını sımsıkı kapar. Çarşafını çıkarır, avluya, peçesini merdivene, ayakkabılarını sofaya fırlatır. Zaten yerinden oynamış aklı büsbütün havalanmak için bir uçurtma gibi tepesinde pır pır etmeye başlar.

Kadıncağız nasıl deli olmasın? En gizli tuttuğu esrarı avuç içi gibi meydana çıkmış. Paralarının ne kadar olduğunu, çeşidini, saklı olduğu yeri nasıl biliyorlar? Hayriye Hanım kerevetin altına hazinesini sağ eliyle gömerken bu ehemmiyetli işini sol eline sezdirmeyecek ihtiyatlar almış ve sonra evin içine candan, yabancıdan kimse sokmamıştı. Vakaa birkaç gecedir Muhsine can yoldaşlığına geliyordu, fakat kız karanlıkta gelip yine hemen ortalık pek ağarmadan gidiyordu. Evde geçirdiği bu uyku zamanında ahretliğin kerevette saklı parayı böyle noktası noktasına bir sağlamlıkla anlayabilmesine imkân var mıydı? Of... akla, zihne sığmayacak şeyler... fakat olmuş işte... İşte göz önünde bir hakikat, paranın saklı olduğu yeri, cinsini, ne kadar olduğunu yanlışsız haber veriyorlar. Hayriye Hanım şimdi büsbütün dağılan yarım aklını başına toplamaya uğraşarak porsumuş kara dudaklarından saçılan tükürüklü sözleri şöyle tekrar canlandırmaya başlar:

«Esselâmü aleyküm ya hatun,

«Biz senin altınlarını sakladığın yeri biliriz...»

Kadın saçını başını yolup dövünerek:

«Nasıl bilirsiniz? Siz kimsiniz? Söyleyin bakayım...

şimdi siz benimle beraber misiniz? Nerede saklısınız? Ah, cevap vermiyorsunuz. Bildim... bildim... siz göze görünmez, ama isteyince adam, isteyince hayalet olan şeytanlarsınız. Şeytan işi... evet, şeytan işi bu... Aman Yarabbi, siz benim evine nasıl dadandınız? Benim gibi kimsesiz bir dul kadından ne istiyorsunuz?»

Birbiri arkasına üç Ayetelkürsü okuyup yerden tavana doğru başını çevirip üfleyerek:

«Dağılınız bakayım etrafımdan, bugün ben size sezdirmeden Rabbimin izniyle bir iş göreceğim. Paralarımı oradan kaldırıp başka bir yere saklayacağım. Bu sefer nereye koyduğumu bulunuz bakayım.»

Hayriye Hanım güzelce bir aptes alır, odanın ortasına bir ödağacı yaktıktan sonra Kur'an-ı Kerim kesesini bir tarafına, En'am-i şerifi öbür yanına sallandırarak işe başlar. Etrafını bu suretle mübarekledikten sonra hangi şeytanın haddine düşmüş ki onun yanına yaklaşabilsin...

Gürül gürül salavat ve kelime-i şahadet getirerek örtüleri, yastıkları, makatları, ot minderleri kaldırır. Kereveti söker, paralarına kasa yaptığı bisküvi kutularını çıkarır. Taşlıkta zaten yerinden oynamış dört köşe bir maltaşını kaldırır, altını kazar. Tekbirler, tehlillerle hazinesini oraya gömer. Mümkün olduğu kadar bellisizce yine taşı yerleştirir.

Böyle yer değiştirmekle parasını tehlikeden kurtarmış olduğu kanaatını az çok peyda etmekle birlikte yine bir türlü içi içine sığmaz. Ara sıra tereddütlere düşmekten kendini kurtaramaz. Acaba şeytanlar işin farkına vardılar mı? Hazinesinin kerevet altından maltalığa taşındığını biraz sezinlemiş olsalar iş fena.

Hayriye Hanım iki uç arasında zikzaklar yapan bu düşüncelerin acılarıyle evin içinde akşama kadar aşağı yukarı iner çıkar. Fakat maltalıktan her defaki geçişinde ötekilere bir şey sezdirmemek için hazinesinin gömülü olduğu yere yan gözle bile bakmaktan korkar.

Gece olur, her zamanki gibi can yoldaşlığına Muhsine kız gelir. Döşekleri yine her zamanki odaya sererler. Hayriye Hanım yatağına uzanır. Fakat kerevetin altı boş olduğunu düşündükçe fenalıklar geçirir. Hazinenin gömüldüğü maltalıkla, yatak odası arasındaki aralık aklını çileden çıkarır.

Kaç zamandır eve musallat olan şeytanları, cinleri şimdi avluda taşı kaldırarak altından defineyi çıkarmakla uğraştıklarını sanır.

Muhsine'nin ilk uykuya daldığına aklı kestikten sonra usulcacık yatağından kalkar ve Kelâm-ı Kadim kesesini götürür, şeytanların yaklaşmalarına engel olması için hazinenin yanı başındaki duvar çivisine asar, bildiği namaz surelerini tekrar tekrar okuyup maltalığın etrafına üfler. Gerçekte var olmayan perileri, cinleri, şeytanları o, kendi kuruntusunda yaratır. Onlara ruh, cisim, şekil verir. Bu kuruntularla güreşir, didinir, boğuşur. Gece ona karanlık ağzıyle: «Geliyorlar, geliyorlar... Hazineni daha derinlere göm» tehlikelerini fısıldar. Kan terler içinde sabahı güç eder. Ertesi gece yine böyle.

Daha ertesi gün Muhsine kız evine gider. Hayriye Hanım öğleye kadar bütün vaktini hazinesini cinlerin şerlerinden kurtarmak için maltalıkta salâvatlara devam ederek geçirir. Fakat birdenbire sokak kapısı kuvvetli bir elin vuruşu altında feryada benzer titreme ile çırpınır. Hemen Hayriye'nin yüreği de aynı şiddetle hoplar. Hemen «Posta!» sesi işitilir. Hayriye Hanım düşmemek için duvarlara tutunur. Ah, posta, posta... Hain ses, korkunç söz. Yine şeytanlardan mektup var.

Yine korkutmaları, bildirmeleri nedir? Hayriye bitti, tükendi, onlar bu zalim rahatsızlıklarından usanmadılar mı? Bu sefer derin bir tevekkülle, fakat titreye titreye kapıyı açar. Bir şey söylemeden mektubu alır. Yine uğursuzluklar aklına gelerek zarfın altına üstüne bakar. Kendine hiç bir şey söylemeyen eğri büğrü çizgicikler. Birçok noktacıklar. Yine bu bilmeceyi kime çözdürsün?

Önüne çıkan her mektep çocuğuna, her kavukluya bu ecinli mektuplarım okutursa en ehemmiyetli esrarını kendi eliyle ortalığa yaymış olacak.

Hayriye Hanım zavallı aklının irşatlarından yardım bekleyerek birkaç saat düşündükten sonra bu sefer büsbütün yeni bir karar ile yine sımsıkı kara bir çarşafa bürünür, peçelenir. Şekil ve kim olduğunu tamamıyle saklayabildiğine aklı kestikten sonra doğru Yenicami yazıcılarına iner.

Birer kırık çekmece veya gaz sandığı üzerine kurdukları yazı tezgâhlarının etrafına kitabet ve güzel yazılarından örnekler sallandırarak bu, tavanı gök, döşemesi kaldırım, ekmek kazanma yuvalarında çalışan serbest sanat artistlerinin önlerinde dolaşır.

Sakalına ak düşmüş, kışın soğuğu, yazın sıcağıyle kavrulan yüzü sepilenmiş deriye dönmüş bir ihtiyarı güvenir bir insan bulur, onun önünde durur.

Zamanımn çoğunu müşteri bekleyerek sokağa bakarak kadın baldırı seyretmeye ayıran bu yaşlı yazıcı, şimdi çıplaklık modasının tersine karşısında tepeden tırnağa kadar örtülü bu kara bilmeceyi görünce gözlerini açar.

Hayriye Hamm yorgunluk karışmış heyecanlı sesiyle:

— Efendi, beni tanıdın mı?

Yazıcı şaşırarak:

— Hayır.

— Bilmediğine teşekkür ederim, hiç bir zaman da bilmemelisin.

Şaşkınlığı artan yazıcı bu tembihin aksine dikkat kesilerek:

— Ben seni ne bileceğim... Hiç görmediğim ve yukarıdan aşağı kara örtü altında bir kadınsın.

— Efendi sana bir mektup okutacağım.

— Peki. Okuyalım.

Bana ilkin söyle bakayım. Sen şeytan yazısıyle insan yazısını ayırt edebilir misin?

Bu garip sual üzerine yazıcı bir zavallı oynatmışın karşısında olduğunu anlar. Onun sualine uygun bir cevap vermek için:

— Fark ederim. Şeytan yazısı besbellidir.

— Okuyacağın şeyi kimseye söylemeyeceğine yemin eder misin?

— Ederim.

— Vallahi mi?

— Vallahi.

— Yeminini bozarsan sonra şeytanlar seni de boğarlar beni de.

Hayriye yine zarfı saklayıp yalnız mektubu uzatarak:

— Oku şunu bakayım.

Yazıcı kalın kalemle yazılmış karalamaya benzeyen kaba satırları süzerek başlar:

«Esselâmü aleyküm ya hatun,»

Hayriye Hanım dindarca bir coşkunlukla:

— Ve aleyküm selâm... ve aleyküm selâm... iyi saatta olsunlar yine bana ne kelâmları, ne tembihleri var iki gözüm...

Yazıcı arkasını okur:

«Biz insanı döne döne deneriz. Esen rüzgârdan hile sezeriz. Su üstünde, hem havada gezeriz. Damdan dama serçe gibi sekeriz.»

Hayriye Hanım kelime-i şahadet getirerek:

— Doğru söylüyorlar, inanmayan kâfir olur.

Yazıcı hafif bir gülümsemeyle:

«Şaşkın kadın sen bizim kudretimize, kuvvetimize, efsunumuza inanmadın.»

— İnandım, inandım.

«İnansaydın hazineni kerevetin altından çıkarıp da maltalığa gömmezdin.»

Hayriye Hanım çırpınarak:

— Ah aman a dostlar... bunu da mı bildiler... Eyvah nerelere kaçayım şerlerinden? Nerelere saklayayım ellerinden... nasıl kurtulayım dillerinden...

Yazıcı «hazine» kelimesi üzerinde yutkunarak, biraz durduktan sonra:

«Bize esrar, bize lololo olmaz. Bizden para kaçırılmaz. Liralarım demir kasalara kilitleyip de yedi kat yerin dibine indirsen, biz, yine bulup çıkarırız.»

Yine beyni zorlu bir zelzeleyle sarsılan zavallı kadın, ilkin bir kahkaha sağanağı, sonra bir hüngürtü koparak:

— Kâğıtta öyle şey yok sen uyduruyorsun hilebaz herif.. Ak sakalından utan kepaze... yaygarasıyle yazıcının elinden şeytanların esrarlı kâğıdım kaparak kaçar.

Bu saldırmalara şahit olan öteki yazıcılar etraftan:

— Hayır ola, Hurşit Efendi... Bu çarşaflı kadın eski göz ağrısı bir şey mi? Niçin sana böyle ağzını bozuyor?

Hurşit Efendi kaza savuşturanlarda görülen bir boyun kıvırışla:

— Ne göz ağrısı, ne baş ağrısı... Akşam üstü bir deli karıya çattık. Eline cinli, şeytanlı, hazineli mazineli bir kâğıt yazıp vermişler... Âlemde insaf yok, besbelli eğlenmek için olacak... Burada siftah olarak bana çattı. Hele şükür, çok rezillenmeden defolup gitti.

IX

HAYRİYE, bu yarı deli zavallı kadın nasıl büsbütün çıldırmasın? Hazinenin kerevetten taşlığa taşınmasında kendisi evde yapayalnızdı, tek bir candı, bütün kapılar kapalı, perdeler inikti. Şeytanlardan, cinlerden başka hiç bir insanın bu sırrı bilmesi kabil değildi, olamaz.

Hayriye Hanım sokak kapısını açıp içeriye girdiği zaman, artık o evde kendinin yalnız olmadığını anladı. Doğru taşlığa, hazinenin gömülü olduğu yere gitti. Kelâmi Kadim orada, çivide asılı duruyordu. Şeytanların Allahın kitabından niçin korkmadıklarına şaştı.

En büyük şeytanın vaktiyle gökte meleklerin hocası olduğunu o, çok kimseden işitmişti. Tahsillerini göğün yüksek mekteplerinde tamamlamış şeytanların ilimleri yanında dünya âlimlerinin bilgileri kaç para eder? Bu âlemde şeytan şerrinden, yoldan çıkarmasından kurtulmuş adam var mıdır? Ama kadir, kandil gibi mübarek büyük gecelerde şeytanların melekler tarafından zincire vurulduklarını da duymuştu. Bu musallat cinleri tutabilmek için acaba şimdi hangi hüddamlı hocalara baş vurmalıydı?

Şeytanların elleri bütün dünya hazinelerine erip yetişebilirken bu uğursuzlar kendi küçük parasından ne istiyorlardı? İşte buna bir türlü akıl erdiremiyordu.

Taşlıkta musluğun başında şakır şakır aptes aldı. Seccadeyi gömülü paranın üstüne serdi. Ardı arkası gelmez rekâtlarla uzun uzun hacet namazı kıldı, Allaha, peygamberlere, evliyalara yalvardı.

Hazinesinin yerini yine değiştirecekti, fakat bu sefer perilerden iyice bir dokunmamazlık yalvarmasıyle saatlarca dua etti.

Kara malta taşını kaldırdı. Rutubetli toprakları eşti, bisküvi kutularını çıkardı. Ama bunları tekrar saklamak için ev içinde daha güvenilir bir yer nerede bulacaktı?

Şeytan korkusundan tireyerek Rahmanu sığınmaya uğraşan bu kadının karşısına şimdi öğüt veren bir melek çıkıp da diyeydi ki:

«Kara bahtlı Hayriye, mutlu olmayı beklediğin bu paraların yüzünden büyük işkenceler çekiyorsun. Ömrünün sonundasın. Bu hazinenden bir habbe harcamayı nefsine bir cinayet sayıyorsun. Bundan sana faydalanmak nasip olmayacak, bu belli bir şey. Yiyemeyeceğin bir paranın yalnız bekçiliğini yapacaksın. Bu da o kadar tehlikeli bir bekçilik ki... Nesibe Hanımın oyulmuş gözlerini, yolunmuş saçlarını hatırlayarak her lahza karşında bir ibret dersi görmüş olursun. Cin tutmuş para diye işte buna derler.

«Yaşamanın paradan gelecek lezzetlerinden kendini mahrum bırakarak türlü yoksulluk ve mihnet içinde başkaları için dünyalık biriktirmekte ne zevk vardır? Bu birikinti kümelendikçe etrafta cinayet ağları kurulur.

«Senin paranın ne kadar olduğunu ve nerede bulunduğunu bilen gerçek cinler, şeytanlar değil o kılığa bürünmüş ve o huyda bulunan insanlardır. Değiştirdiğin her yeri hemen anlayıveriyorlar.

«Bu nasıl oluyor? Evinin içinde tam bir gizlilikle tekrarladığın bu işi görecek olan seninkinden başka göz yok. Taş duvarlar arasından senin yaptıklarını seyredenler kimlerdir? Dünyada şeytan yoktur, fakat onun yerini tutan insanlar vardır. Her melunca iş, o yaptı diye işlenir. Bu iftiraların altında şeytan çoktan ilk günahını ödeyerek temizlenmiştir. O, şimdi insanların şerlerinden kaçacak bir sığınak aramakla uğraşıyor.»

Fakat ara sıra aklı zıvanasından fırlayan bu kadının yanında ne öyle nasihatçı bir melek vardı ve ne de onda bu nasihatları anlayacak kulak.

O, şimdi namazını, duasını bitirdikten sonra teneke

kutuları yüklendi. Ta tavan arasından başlayarak evin kuytu bucak yerlerini dolaşmaya başladı. İnsan ve şeytan gözünün erişemeyeceği bir yer arıyordu.

Heyecan içinde merdivenleri ine çıka dermansız bacaklarına titreme geldi. İkide birde yıkılır gibi salâvet getirerek yerlere çöküyor, kelime-i şehadetle kalkıyordu. Kaç defa yükünü döşeme tahtasını sökerek hazinesini oraya yerleştirmeyi düşündü. Kaç defa süprüntü tenekesini boşaltarak içinde esrarını emanet bıraktıktan sonra yine üzerini çerçöple örtmeye karar vermek ve vermemekle yoruldu, üzüldü, bitti.

Bu çok zor bir işti. Paralarını etrafını sarmış olan şeytanlara sezdirmeksizin gizleyecek bir yer bulmak için onlardan daha atik, tetik, kurnaz olmak, yani şeytana külâhını ters giydirmek lâzımdı. Hayriye Hanım bunu nasıl başarabilecekti?

Birkaç defa okudu, kendi üzerine, evin içerisine, duvarlara, tavanlara üfledi. Şeytanlar ne kadar melun olurlarsa olsunlar Rahmana galebe edebilirler mi? Nihayet her şey Hakkın ev meleklerin yenikleri değil midir? Ancak insanın yüreği temiz, itikadı tam olmalı. Hayriye Hanımın kendi aptestinde şüphesi yoktu.

Yeniden kalbine doğan bir güvenle kömürlüğe girdi. Burası yarı karanlık bir yer. Belki şeytanların gözleri iyi seçmez. Kömürleri bir tarafa kürekledi. Bulduğu paslı bir kazma ile yeri kazdı. Tekbirlerle kutuları gömdü. Hazinesinin mezarı üzerine tekrar kömürleri yığdı.

Acaba iş görüldü bilindi mi, şeytanları atlatmak kabil oldu mu? Zavallı kadın bu vesveseyle geceyi etti. Muhsine kız her vakitki gibi can yoldaşlığına geldi, ertesi sabah yine evine gitti. Vakit öğleyi geçti. Tekrar gece oldu. Oh şeytanlardan hiç bir haber yok. Hayriye Hanımın merakları ümide dönmekte iken daha ertesi günü öğleden sonra kapının zili çıngır çıngır evin avlusunu çınlattı. Arkasından «Posta!» narası işitildi. Bu çıngırak, bu ses kadının beynine, yüreğine bir sancı gibi yayıldı. Kendini bir-

kaç defa kaybedip yine buldu. İki büklüm oldu. Gözleri kaydı. Bacakları birbirine dolaşarak şaşkın, güçsüz sokak kapısını açtı. Ama hiç ağız açmadan mektubu aldı, kanadı örttü.

Mektubu almak üzüntülü bir şeydi ama, bunu okumak gerçekten belâlı bir işti. Kadın yine çarşaflandı, yüzünü gözünü kapadı. Nereye gideceğini bilmez bir dalgınlıkla sokağa uğradı. Kafasında, bacaklarına bir yön verecek idare yok gibiydi. Dümensiz serseri bir tekne gibi kendini sokakların havasına bıraktı. Döne döne Yenicami'de yazıcılar semtine indi.

Birkaç gün önceki gidişinden ve bir hayli ağız bozukluğundan sonraki kaçışından dolayı şimdi onu orada tanıyorlardı.

Yazıcılar arasından karşıdan karşıya alaylar başladı:

— Vay Hurşit Efendi seninki geldi.

— Benimki kim?

— Geçen gün senin sakalına söverek giden mahut kadın...

— Bırak şu deli karıyı canım. Eskiden hapishaneden hapislerin kaçtıklarını işitirdik. Şimdi de tımarhaneden deliler zevleyorlar, aramızda salma geziyorlar. Ortalıkta akıllı, divane seçilmez oldu.

— Elbette ya... Hürriyetten deliler faydalanmasın mı?

— Şakayı bırak canım... Bakalım şimdi hangimizin sakalını bıyığını kirletecek.

— Böyle hakaretlerden kurtulmak için sen de yüzünün tüylerini kazıt.

— Zamanede köseler çaldı düdüğü.

— Tıraş zahmetinden, masrafından kurtulmuş yaşıyorlar.

— Eskiden köselik epeyce alay edilen bir kusur sayılırdı.

— Şimdi bu kusur herkesin çehre çıplaklığına karışarak seçilmez oldu.

Hayriye Hanım simsiyah örtüsü altında bir trajedi oyuncusu gibi ilerler.

Yazıcılardan biri yavaşça en yakın komşusuna:

— Kadın geliyor...

Öteki:

— Bakalım kime çatacak?

Daha öteki:

— Genç mi, ihtiyar mı?

Karşıdan:

— Hurşit'e sorunuz.

Hurşit:

— Kartaloz bir sesi var.

Yandan:

— O tabiî bir şey. Genç olsa bu kadar örtünür mü?

— Hurşit, geçen gün sana okuttuğu kâğıtta ne vardı?

— Periler, hazineler... Sonra sövüp saymalar...

— Hazinenin aslı var mı acaba?

— Geç canım... Deli balkabağından olmaz. Sahiden hazineye sahip olsaydı onu şimdiye kadar sağ bırakırlar mıydı?

— Cinayetten açma canım... Hazineleri de bir tarafa bırak... Birkaç yüz papeli olan bir kadınla Allahın emriyle evlenmeye hazırım.

Hayriye Hanım ağır ağır yaklaşır. Bu sefer kara yağız genççe bir yazıcının önünde durarak:

— Bana baksana kuzum...

— Bakıyorum.

— Sen şeytan yazısını okuyabilir misin?

— Âlâsını bilirim. Onların yazıcısıyım. Arzuhallerini, protestolarını, kontratlarını hep ben yazarım.

— Bana gönderdikleri mektupları da sen mi yazarsın?

— Ara sıra...

— Benden ne alıp veremiyorlar?

Yazıcı biraz düşündükten sonra:

— Ver mektubu bir okuyayım, sonra işi anlatırım.

Tutulduğu bu akıl almaz entrikanın dolaşıklığı içinde zavallı Hayriye Hanımın deliliği günden güne artıyordu. Kara peçenin altında bunalmış, büzülmüş bir yüz, titrek bir elle kâğıdı uzattı. Yazıcı tatlılandırmaya çalıştığı bir sesle okumaya başladı:

«Esselâmü aleyküm ya hatun,

Hayriye Hanım bu selâmı her vakitki gibi göğüs geçirerek aldı. Yazıcı altını okudu:

«Şeytanlar, Allahtan, peygamberlerden korkmazlar. Niçin namazla, niyazla bizi atlatmaya uğraşıyorsun? Boşuna yoruluyorsun, bizim saltanatımızın önünde Halikın, mahlukun, bütün kâinatın yenilmiş olduğunu görmüyor musun?

«Dünyada şer, zulüm, istibdat haktır. Müspettir. Hayır, fazilet, hürriyet menfidir. Kanunlarla, cezalarla, mükâfatlarla bunun tersini kurmaya uğraşan insanların bütün çalışmaları hiç bir son vermemiştir ve vermeyecektir.

«Kanunlarda, ahlâk kitaplarında uydurma iki kelime vardır: **Helâl, haram.** İnsan vardır ki her günkü ekmeğini bulmak için alnından şakır şakır terler akıtır; yine insan vardır ki bu terleyen vücutların kazançlarını yutmayı kendi için hak bir rızık sayar. Haram ile helâlin sınırını çizmek zordur.

«Biz insan işlerine fesat karıştırıyorsak onlar bize bu işte çok açık kapı bırakıyorlar, bizim işe karışmamız için çanak tutuyorlar.

«Gürül gürül akan haram çeşmesinin suyu bal gibi tatlıdır. Damla damla sızan helâl kaynağı zakkuma benzer.

«İnsanlar bizim çok itaatli fesat amelemizdir. Hayır denen şeyi kendi hesaplarına olursa severler, şerri ise başkaları için. Durmadan başkalarına fenalık ederek kendileri için iyilik isteyip dururlar.

«Hayriye Hanım işte bu örneklerden biri de sensin. Görünüşte kimseye fenalığı olmayan bir kadınsın. Fakat

doğru düşünürsek gerçekte bu görünüşün hale uygun mudur? Evinin bitişiğinde akşamdan sabaha bir lokma ekmek bulamayan bir karı koca var. Zavallı Nimetî kışın en sert soğuklarında yatalağı ısıtacak bir avuç kömür bulmak için sekiz saat çalışmak zorunda kalıyor.

«Senin ise her ay başında gelirin ve toplu paraların bütün ihtiyaçlarına yettikten çok fazladır. Daha emniyetli yer bulmak için yavrularını oradan oraya taşıyan bir kedi gibi her gün hazinenin bu delikten o deliğe taşımakla uğraşıyorsun. Fakir komşuna en küçük bir yardımı bile aklına getirmiyorsun.

«İyice bil ki birikmiş paralarından en küçük parçasını bile afiyetle yiyemeyeceksin. Onları cin tutmuştur. Onlar bizimdir. Tenekeleri yine Maltalıktan çıkardın, kömürlüğe gömdün. Boşuna uğraşma kuzum. En son sistem demir kasaların bile bizim için bir sırça şişeden fazla bir ehemmiyeti yoktur. Bir gün paralarını koyduğun yerde bulamayacaksın. Çünkü onları biz ihtiyacı olanlara, açlara dağıtacağız.

«Tenekeleri tamtakır bulduğun gün boşuna bağırıp çağırma. Etrafa yaymaya, şikâyete, davaya kalkışma. Bu tembihlerimize karşı hareketle patırtı çıkarırsan biz senin sesini kesmeyi biliriz. Şeytanlarla zıtlaşanların sonları çıldırmaktır, ölümdür.

Cinler, Periler.»

X

DAHA önceki mektuplarında Hayriye Hanımı Allah tarafından ıslaha memur olduklarını söyleyen periler bu son yazılarında felsefelerini hayli değiştirmişlerdi. Vakanın öncesinden haberi olmayan Zihni Efendi cinler, periler ağzından yazılan bu acayip tehditlere ne mana verebileceğini düşünürken karşısında bir kahkaha çağlayanıdır koptu. Kadın o korkunç sözlere bütün hançeresinin kuvvetiyle gülerek ve bütün kaçık ruhunun isyanıyle şöyle bağırıyordu:

— Rezil kepazeler bu sefer paralarımı öyle bir yere saklayayım ki bulabilirlerse aşk olsun. Bakalım onlar mı kurnaz, ben mi? Anlasınlar.

Mektubu kaparak Yenicami caddesinin kalabalığı içine daldı gitti. Yazıcının şaşkınlığı arttı. Fakat Zihni Efendi ehemmiyetlice bir vaka karşısında bulunduğunu anlamayacak bir adam değildi. O da hemen tezgâhını derleyip toparlayarak bu acayip kadının arkasından saldırdı. Aşağı yukarı sıkı bir dolaşmadan sonra Sultanhamamı taraflarında yetişti. Kendini göstermeyerek peşine düştü. Samatya'ya kadar arkasından gitti. Onun bostan sokağında 18 numaraya girdiğini gördü.

Mektuptaki oraya buraya saklanan hazine lakırdısı Zihni Efendinin aklını dolaştırmıştı. Cinler, şeytanlar adına bu deli kadını tehdit ederek hazineyi elde etmeye uğraşanlar kimlerdi?

Polise haber vermek lâzım geliyor muydu? Şimdilik hayır. İş, kuru bir latifeden ibaret olmayıp da hazine sözünde bir gerçeklik varsa bu paranın arkasından koşanları bularak dalaverelerine ortaklık daha kârlı bir iş olacaktı.

Yazıcı işini gücünü bıraktı. Bu işin peşine takıldı. Ama araştırmaya nereden başlamalıydı? Şeytanca ibarelerle dolu mektubun içindekileri şöyle bir hatırlamaya uğraştı. Orada fukaradan bitişik komşu bir Nimeti Hanım adı geçiyordu. İşin içinde bu kadın var mıydı? Nasıl anlamalı?

Yazıcı bir zaman o taraflarda dolaşarak mahalle kahvesine bulunmak sayesinde semtteki ev sahiplerinin isimlerini öğrendi. Kendini bu hususta çok alâkalandıran ev, Muammer Efendi ailesi oldu. Çünkü o evden çıkan bir çocuğun (Hüsnü'nün) peşine takıldı. Postahaneye mektup götürdüğünü gördü. Gişe üstüne bırakılan zarfın üzerinde şu adresi okudu:

«Samatya'da Bostan sokağında 18 numarada Hayriye Sadrettin Hanım.»

Yanı başındaki bir komşu kadın için ta postaya mektup vermekte ne mana vardı. Cin mektuplarını tertipleyen bu Muammer Efendi ailesi olduğuna yazıcının şüphesi kalmadı. Lâkin vakanın bu kaynağına nasıl yanaşarak el atabilecekti?

Yavaş yavaş iş kendi kendine yürümeye başladı.

Kara çarşaflı bir kadının sokak ortasında iki sarıklı hocaya cinlerden gelme esrarlı hazine ve definelerle alâkalı bir mektup okutması, sonra vakanın karakola ve gazetelere duyurulmasından mahalleye çok meraklı bir dedikodu yayıldı.

Yalnız başına evde otura otura kedilerle, farelerle konuşa konuşa Hayriye Hanımın şeytanlara karıştığı, küplerle altını, çuvallarla kayimeyi aralarında bir türlü pay edemedikleri havadisi her ağızdan eklenen fazlalıklarla kabara kabara Samatya hududundan taşarak Istanbul'u kapladı.

Hayriye Hanımla konuşmaya gelen gazeteciler hiç kabul olunmuyorlardı. Gerçekten çok yalandan, normaldan çok anormaldan gıdalanmaya alışkın okuyucuların meraklarını beslemek için gazeteler her gün bu iş için

köşe bucaktan toplanmış, hızlı kalemlerce süslenmiş havadis yazmakta birbirleriyle yarışıyorlardı.

Havadis tellâlları Hayriye'nin kendisiyle görüşemeyince komşusu Nimetî'nin kapısını aşındırmaya başladılar. Onlara laf anlatmadan kadına sanki konferansçı gibi bir nutuk söyleme ustalığı geldi. Nimetî'nin çenesi yorulduğu zamanlarda yatalak kocası döşeğinden ona yardım ediyordu.

Nimetî'ye soruyorlardı:

— Komşunuz Hayriye Hanımı nasıl bilirsiniz?

O cevap veriyordu:

— Hayriye, eskiden sizin ve benim gibi bir insandı. Sonra perilere, şeytanlara hem de onların en fena cinslerine karıştı. Yalnız başına bir insan bütün gün kedilerle konuşa konuşa çıldırmaz da ne yapar? Kedi kısmı zaten biraz peridir. Karanlıkta gözleri fıldır fıldır mum gibi yanar. Bu hayvanlardan keramet gösterenler vardır. Beylikçilerin bir arap kedileri vardı, çok hırsızdı, gözden sürmeyi çalardı. Yedi mahalle bu mahluktan elaman çağırırdı. Hayvandır bu, aç kalınca çalar. Karınları doymazsa insanlar bile haydut oluyorlar. Bu arabı memleketten sekiz defa denizaşırı sürdüler. Yirmi dört saat geçmeden çıkageldi. Vapura mı bindi, kayığa mı, yoksa kerametle uçtu mu? Yaşadığı evden sürülen kedi deniz kaptanları gibi gece yıldızları saya saya yürür, eski yerini bulurmuş. Beni şimdi götürüp Bahçekapısı'na bıraksalar, vallahi çiğnenmeden eve kadar gelemem. Hayriye'yi kaç defa kerli ferli efendiler istedi, varmadı, meğerse kadının periden kocası varmış. Bir kere küple altınları var diye adı çıktı ya... Yalnız insanlardan değil, perilerden, şeytanlardan da ona yüzlerce istekli çıktı.

İşte bu saçmaları laf diye alıp gazetelere geçiriyorlardı. İş bu merkezde iken bir gece yarısı Hayriye Hanımın evinden çığlık, feryat ayyuka çıkar, kıyamet kopar. Yangın korkusuyle herkes pencerelere koşar, sokaklara dökülür.

Muhsine kız gözleri yuvarlarından fırlamış, surat mosmor bir halde kendisini alt kat penceresinden sokağa atar. Halk işi anlamak için ahretliğin başına üşüşür. Kızcağız yana yakıla şöyle ifade verir:

— Deli karı beni boğuyordu.. Döşekte uykumun arasında boğazıma sarıldı. Elinden zor kurtularak kendimi pencereden aşağı atabildim.

Kızdan soruyorlardı:

— Deli içeride şimdi ne yapıyor?

— Birtakım kâğıt, bez parçaları üzerine gaz döktü, kibritle ateşledi. Galiba evi tutuşturuyor. Ben elinden kurtulduktan sonra yüke, döşeklerin altına saklandım. O da mutfakta bu işi görmeye başladı. Sokak kapısını açamadım, pencereden atladım.

Ahali şiddetle kapıyı çalmaya başlar. İçeriden hiç bir cevap gelmez. Yangının önüne almak için kapıyı kırmaya mecbur olurlar. Bir kısım halk içeri dolar.

Hayriye Hanımı mutfakta alevler yükselen ocağın önünde bulurlar. Kadın, gözler lokma gibi fırlak, kaşlar gazaplı birer çatkınlıkla hançerleşmiş, ak saçlar ürpermiş, göğüs bağır derbeder bir trajedi cadısı korkunçluğu ile görünerek tın tın öten kahkahalarla ahaliye haykırır:

— Nafile gelmeyiniz... gelmeyiniz... Hazinemi bulamazsınız. Ben onu ateşlerin içine sakladım. Cin, şeytan, hiç bir mahlukun artık eli yanmadan paralarıma uzanamaz.

Sahiden de Hayriye Hanım deliliğinin son coşkunluğu nöbetinde yedi bin küsur liralık kâğıt paralarını çıkın bezleriyle, muşambalarıyle gazlayıp tutuşturarak bir avuç kül haline sokmuş, altın liralarının hepsini de kubura dökmüştü. Hazinesini bu suretle cin, şeytan şerrinden hiç bir daha ellerine geçmeyecek halde kurtardığına seviniyordu.

Ertesi günü kadın muayene edilerek şifa evine götürüldü. Şimdi yapyalnız kalan evde kaç zamandır saklı hazineye musallat olan periler dolaşarak yanmış paranın ocaktaki külünü pişmanlıkla karıştırırken delinin kopar-

mış olduğu son kahkahaların çınlamasını duvarlardan işitiyor gibiydiler. Deli şuursuzca olan ataklığıyle şeytanlara üstün gelmişti.

Bu işte nasıl bir sır döndü? Bunu yazıcı Zihni Efendiden başka artık merak eden yoktu. Bu insan şeytanları meydana çıkarmak lâzımdı. Bu işi yazıcı üstüne aldı.

XI

BİR sabah Muammer Efendinin kapısı çalındı. Yabancı bir adamın kendini görmeye gelmiş olduğunu efendiye haber verdiler. Misafir yukarı alındı. Karşılaşınca Muammer Efendinin tanımak için dikkat ettiği bu yüzü hiç gözü ısırmadı. Onun için sordu:

— Sizinle nerede müşerref olduğumu hatırlayamıyorum.

— Evvelce görüşülmedi. Bu ilk görüşmemizdir.

— Ziyaretinizin sebebi?

— Çok ehemmiyetli bir iş.

İkisi birbirinin gözbebeklerine bir zaman bakıştılar.

Yazıcı Zihni Efendi ilâve etti:

— Hem ehemmiyetli, hem açılması zor bir mesele...

Muammer Efendi şaşırarak biraz bekledikten sonra:

— Bana merak verdiniz, buyurunuz.

— Efendim, komşunuz Hayriye Hanımın başına gelenleri biliyorsunuz.

— Evet, bunu bütün Istanbul duydu.

— Zavallı kadının bu felâketine sebep olanlar kimlerdir, biliyor musunuz?

— Hayır. Ne bileyim?

— Ona en yakın komşu bulunmanızdan dolayı soruyorum.

— Evet. En yakın komşuyuz, ama böyle cin, şeytan işine aklımız ermez.

— Muhsine ismindeki ahretliğinizi geceleri orada yatırıyormuşsunuz.

— Evet. Hayriye Hanımın yanında bir can yoldaşı bulundurmak için kızı birkaç gece oraya gönderdik. Zannederim ki bu da kendi ricası üzerine oldu. Biçare çocuk boğulmaktan zor kurtuldu.

— Şeytanların ağızlarından düzme kadına birtakım mektuplar gönderiliyordu.

— Evet. Öyle işittik.

— Bunları yazanlar kimlerdi?

— Ne bileyim ben.

— Bu işte, şöyle böyle bir tahminde bulunamaz mısınız?

— Hayır.

— O halde müsaade ediniz ben söyleyeyim.

— Söyleyiniz.

Yazıcı Zihni ev sahibinin kafası içinde dönen en derin sırları iskandil eder gibi ona çatkın ve delici bir gözle dik dik bakarak:

— O mektuplar buradan yazılıyordu.

— Nereden?

— Sizin evden.

— Her şeye dayanırım, fakat iftiraya dayanamam doğrusu. Hem siz kimsiniz? Ben de size onu sorayım. Bence kim olduğu bilinmeyen birisisiniz. Ne cesaretle, hem de ne salâhiyetle benden böyle bir şey sorabiliyorsunuz?

— Ben buraya adalet namına değil, insaniyet için geldim. Fakat lâzım gelirse adaletin kapısını da çalarız. Sonra bu işte ne iftira denen şey vardır ne iftira eden... Ben tahmin değil, gördüklerimi söylüyorum.

— Bu sözlerinizden hiç bir şey anlayamıyorum.

— Elbette anlaşacağız efendim. İddiamı yalnız sözde bırakmayacağım.

— İspatınız?

— Şeytan mektuplarını bu evden bir çocuğun postaya götürmesidir.

— Nasıl çocuk?

— On dört - on beş yaşında ablak çehreli gürbüz, gerçekten şeytan bir şey.

— Görseniz tanır mısınız?

— Tabiî.

Muammer Efendi sofaya çıkarak merdiven başından seslendi:

— Hüsnü, buraya gel.

Çok geçmeden Hüsnü karşılarına çıktı.

Muammer Efendi işin içinde bir esas bulunduğuna şimdi biraz inanır gibi olarak sordu:

— Oğlum, sen geçen günü postaya bir mektup bırakmışsın?

Çocuk karşısındakilerin yüzlerinde çabuk bir göz dolaştırdıktan sonra:

— Evet, bıraktım.

— Ne mektubu?

— Ağabeyim verdi. Galiba İzmir'deki bir arkadaşına.

— Galiba ne oluyor? Zarfın üzerini okumadın mı?

— İyi dikkat etmedim.

Yazıcı Zihni Efendi hemen soruya karışarak:

— Daha yakında şubeler varken mektubu niçin Beyazıt postahanesine götürdün?

Hüsnü iki tarafına hafifçe sallanıp bir iki yutkunduktan sonra:

— Beyazıt'ta başka işlerim de vardı da

Yazıcı, ufak bir yalanlama gülümsemesiyle:

— Başka hiç bir işin yoktu. Okçularbaşında gezginci bir tatlıcıdan bir pasta aldıktan sonra yokuş aşağı doğru Aksaray'a indin. Langa'nın geniş bir viranesinde futbol oynayan çocukları bir zaman seyrettin, Samatya'ya yollandın.

Hüsnü biraz ürkek bir tavırla:

— O gün siz beni mi gözetliyordunuz?

— Evet, seni gözetliyordum. Postaya verdiğin mektup taşraya değil, şehre yazılmıştı. İstersen zarfın üzerini

sana okuyuvereyim: **Samatya'da Bostan sokağı, 18 numarada Hayriye Sadrettin Hanım.**

Çocuk şaşırıp kaldı. Fakat bu yenilmeden silkinmeye uğraşarak:

— Benim cebimdeki zarfın üzerini nasıl okudunuz?

— Mektubu gişenin üzerine bıraktığın vakit, pullanırken.

— Yanlış görmüşsünüz. Başka birçok mektuplar da vardı.

— Oğlum mektubun senin cebinden çıktığını gördüm. İnkârla bu gerçeği kapatamazsın.

Çocuk şimdi daha çok şaşırdı. Bir - iki söz mırıldanabilmek için bütün zekâsını toplamaya uğraşırken yazıcı Zihni Efendi meydan vermeden:

— Kapı bitişik komşuya mektup vermek için Beyazıt'a kadar çıkıyorsun, bu garipliği kapatmak için de Beyazıt'ta başka işlerin olduğunu söylüyorsun. Haydi buna da inanalım. Fakat bu kadar uzaklardan dolaştırarak Hayriye Hanıma zarf içinde anlatacağınız şey ne olabilir? Hayriye Hanım adresine, senin Beyazıt posta şubesine mektup götürüşündeki büyük garipliği saran bir ehemmiyetli sır var.

İnkâr yollarının gittikçe daraldığını gören Hüsnü gözlerini oraya buraya dikerek uygun karşılıklar bulmaya uğraşırken yazıcı iddiasının meydana çıkacağından emin bir tavırla sözüne devam ediyordu:

— Bu işin benim için artık hiç bir sır tarafı kalmamıştır. Yalnız zarfın üzerindeki satırları değil içindeki yazılarını da tamamiyle biliyorum.

Zihni Efendi mektubun içindekilerden aklında kalan birkaç satırını okuduktan sonra:

— Tımarhaneye kaldırılan deli kadının evinde şimdi adliye araştırmada bulunarak, elbette bu mektupları ele geçirecek ve bu ibareleri zan altında kalanların yazılarıyle karşılaştırarak bu şeytanları birer birer çal yaka edecektir.

Kapana tutulmuş bir fare gibi bütün kaçamak yollarının kapandığını gören Hüsnü iki avcu ile yüzünü örterek duvara döndü, hafif hafif hüngürdemeye başladı.

Artık işin üzerine güneş doğmuştu. Muammer Efendinin beynini birdenbire büyük bir hiddet alevi alazladı:

— Vay melun kâfir, parlamasıyle dövmek için çocuğun üzerine atıldığı sırada yazıcı onu bu işi yapmaktan alıkoymak için uğraşarak:

— Efendim, telâş etmeyiniz, iş daha tamamıyle aydınlanmamıştır. Daha anlayacağımız şeyler var.

— Birader, emin olunuz, evimde dönen bu melunlukların hiç birinden haberim yok.

— Merak etmeyiniz, onu anlıyorum.

Muammer Efendi ağızlığa geçirdiği kalın cıgarayı birkaç nefeste kül ettikten sonra dudaklarından saçılan dumanlı sözlerle oğlunu şöyle haşlıyordu:

— Vay yezit, vay mervan. Böyle kötü habisliğe neden atıldın?

— Ben ne bileyim efendim, anneme, yengeme, ağabeyime, Muhsine'ye sorunuz.

Muammer Efendi ağzındaki cıgarasının öbür yarısını uzun bir nefesle çektikten sonra:

— Şimdi aklımı kaybedeceğim. Demek ki bu evde benden başka hepiniz bu cinayette suç ortağısınız.

XII

BÜYÜK hanımdan Muhsine'ye kadar bütün ev halkı hep odaya çağırıldı. Muammer Efendinin hiddeti fayrap eden bir kazan gibi son kaynar hale gelmişti. Zavallı söylemiyor, durmadan bağırıyor, ümitsizliği yaşa dönerek gözlerinden akıyordu.

Ayşe Hanım, yavuz hırsız sertliğiyle kocasının öfkesini bastırabilmek için birkaç yaygara koparmak istedi. Fakat ihtiyar adam en üst perdeden naralar atarak kar-

şilıkta bulunduğu için karısını korkutarak susturdu. Cigara dumanıyle kendisini boğa boğa bağırıyordu:

— Sizi böyle bir cinayeti yapmaya sürükleyen nedir? Anlatınız, şimdi çıldıracağım.

Evin büyük oğlu Feyzi Bey sinik bir gülümseme ile:

— Cinayet mi? Aman efendim, o nasıl bir söz?

— Yaptığınızı bundan başka bir söz ile ifade etmek kabilse söyleyiniz.

— Maksadımız sadece bir şakadan ibaretti ve yaptığımızda da bu maksat hududunu hiç bir zaman aşmadık.

— Bu nasıl şaka, söyle bana. Zavallı kadını çıldırtıncaya kadar sürüp giden bu canice tehdide şaka demeye utanmıyor musunuz?

— Aman efendim, bu şakamızın cinayetle ne münasebeti var?

— Oğlum, zavallı Hayriye Hanımdan önce sen çıldırmışsın. Bütün ev halkı hep birden aklınızı kaçırmışsınız da benim haberim yok. Kadının kaç bin lirası varsa var, onun parasından ne istiyorsunuz? Size ne?

— Hiç bir şey istemiyoruz. Onun parasında gözümüz olmadığını her zaman ispat edebiliriz.

— Parasında gözünüz yok da şeytanca mektuplarla yaptığınız korkutmalar nedir?

— Böylelikle Hayriye Hanımın gözünü açmaya uğraştık.

— Nasıl gözünü açmak?

— Onu cimrilikten kurtararak ömrünün son zamanlarında paralarından faydalanmaya zorlamaktı.

— Kadının paralarında gözünüz olmadığını, yani bu harekette bir sirkat isteğiniz olmadığını nasıl ispat edebilirsiniz?

— Pek kolay.

— Çabuk söyle.

— Efendim, bu kadının paralarını nerelerde sakladığını biz biliyorduk. Bu hazine ilkin bir kerevet içinde idi. Kadın mektupların tehdidinden korkarak oradan çı-

kardı, maltalığa gömdü, oradan da kömürlüğe taşıdı. Eğer isteğimiz, parayı ele geçirmek olsaydı gece bir bahane ile eve girer, hazineyi gömülü olduğu yerden pekâlâ aşırabilirdik.

— Maksadınızın bu olmadığını adalete inandırmak çok zordur. Ne ise bunu geçelim. Bütün gözlerin araştırmalarından gizli olarak zavallı kadının hazinesini oradan oraya taşımasını nasıl haber alıyordunuz?

— Bunu bize kendisi söylüyordu.

— Çabuk anlat, meraktan çatlıyorum. Nasıl?

— Muhsine'yi onun evinde yatırmaya başlamıştık.

— Evet.

— Hayriye Hanım, gece uykusunun ortasında gündüz ne yaptıysa açık açık hepsini sayıklayıp anlatıyor, hazinesini nereden nereye kaldırdığım birçok defalar ve tane tane söylüyormuş. Onu dinleyen Muhsine de işittiklerini gelip bize tamamıyle haber veriyordu.

— Peki, şaka diye yaptığınız bu fenalıktan çıkan sonu beğendiniz mi?

— Hayır. İleri varmış olduğumuzu biz de sonradan anladık. Fakat bir kere ok yaydan çıkmış bulundu. Şimdi biz de büyük bir pişmanlığın acısıyle kıvranıyoruz.

— Bakalım şimdi adalet bu pişmanlığınızın cezasını yeter bulacak mı? Yalnız kadını çıldırtmadınız, binlerce lirayı ateşte yaktırdınız, lâğıma attırdınız. Bu büyük cinayetinizin maddî, manevî zararını şöyle böyle pişmanlığınızla ödeyebilmiş olacak mısınız?

Ayşe Hanım:

— Zaten kadın o paraları ağız tadıyle, afiyetle yiyemeyecekti. Bizden önce bu küçük hazineyi hakikî cinler, şeytanlar tutmuştu. Ergeç bu para yüzünden Hayriye'ye büyük bir felâket gelecekti. Belki de yakında oda, Saatçı sokağında yürek dayanmaz işkencelerle öldürülen Nesibe Hanımın akıbetine uğrayacaktı. Kim ne derse desin Hayriye bu izten ucuz kurtuldu. Paraları gitti ama canım kurtardı.

Muammer Efendi çaktığı kibritle cıgarasını yakarken şaşkınlıktan biraz da burnunun ucunu alazlayarak:

— Canını kurtardı ama aklını kaybetti. Büyük hanım cinayetinizi örtmek için bulduğunuz bu mazerete doğrusu hiç söz yok. İşte zalim kocakarının mazlum kocakarı hakkındaki ibret verici felsefesi.

Gelin hanım:

— Onu biz çıldırtmadık. O zaten oynatmıştı. Elindeki epeyce bir paradan faydalanmadan kerevet altında mıhlamak akıllı işi midir?

Büyük Hanım:

— Hayriye'yi büyük bir sıkıntıdan kurtardık. Artık elinde avcunda saklamaya uğraşacak bir şey kalmadı. Paraların kaybolduğunu âlem duydu. Artık hırsız, haydut tehlikesi de tamamiyle ortadan kalktı.

Muammer Efendi:

— Güzel mazeretler... Özrünüz kabahatinizden büyük. Kendinizi kurtarmak için icat ettiğiniz bu gülünç martavallarla adliyeyi tahkikatından alakoyabilecek misiniz?

Büyük hanım:

— Bize gelinceye kadar adliyenin birçok pürüzlü işleri var. Onlarla uğraşsın.

Muammer Efendi karısına yumruğunu göstererek:

— Adliye memurları ellerinde celp kâğıtlarıyle evimizin kapısını çaldıkları vakit ne cevap vereceksiniz bakayım?

Feyzi Bey:

— Adliye bu işten daha takibata başlamayı icap ettirecek bir koku almamıştır. Vakaa olan biteni gazeteler yazdılar, ama bunlar birer peri şeytan masalı şeklinde oldu. Sonunda Hayriye Hanımın deliliği ve tımarhaneye nakliyle iş sona ererek kapanmış gibi oldu.

Muammer Efendi:
— Adliyeye haber verilirse?...

Feyzi Bey:
— Bunu kim yapacak?

Şimdi bütün gözler sessiz birer soru ile Zihni'nin üzerine dikildi. Yazıcı, o da bu şeytan işinde bir rol almak istediğini anlatır bir sırıtışla:

— Olan biteni dinledim. Samimiyetinize inandım. İş gerçekten şaka çerçevesinden çok taşkın bir şeydir. Ama bunu adliyeye haber vermekle ortaya çıkacak meraklı dava ile yapılmış olan esef edilecek ziyanları yerine koymak kabil olacak mıdır? Hayır. İşin peşinde koşan şimdilik benden başka kimse yok. Tek şahidi benim. Ben susarsam her şey örtülür. Fakat susmak için ortaya konacak chemmiyetli bir şartım var. Onu da sizin kabul etmeniz lâzımdır.

Muammer Efendi, büyük hanım, Feyzi Bey hep birden telâşla sordular:
— Nedir şartınız?

Zihni, ince bir gülüşle ve ağır ağır:

— Hayriye Hanım şuuruna kavuşup da Darüşşifadan (tımarhaneden) çıkarsa onunla evlenmek isterim. Bu iş için elinizden geldiği kadar bana yardım edeceğinize söz vereceksiniz.

Bu gülünç şarta gülüşerek hep birden cevap verdiler:
— Pekâlâ... pekâlâ... Bundan kolay bir şey yok...

Yalnız Muammer Efendi şaşkınlıktan kendini alamayarak sordu:

— Hayriye'de para kalmadı. Bu ihtiyar deli ile evlenip de ne yapacaksınız?

Ayşe Hanım hemen söze atılarak:

— Efendi öyle demeyiniz, lağımdaki altınlar? Ya da ha hiç bir zarar görmeyen iratlar?

Yazıcı takdir eden bir gülümsemeyle kocakarının zekâsını tebrik etti.

Heybeliada, 17 Temmuz 1928

BİTTİ

HÜSEYİN RAHMİ GÜRPINAR

Doğumunun 100. yıldönümünde, bugünün diliyle seri halinde yeniden yayınlamaya başladığımız romanlarından ilk çıkan kitaplar şunlardır:

NİMETŞİNAS	6 Lira	BİLLÛR KALP	10 Lira
ŞIPSEVDİ	12,5 »	ŞIK	4 »
METRES	10 »	CAN PAZARI	10 »
GULYABANİ	5 »	TUTUŞMUŞ GÖNÜLLER	8 »
KUYRUKLU YILDIZ ALTINDA BİR EVLENME	5 »	SON ARZU	6 »
BEN DELİ MİYİM?	10 »	KOKOTLAR MEKTEBİ	8 »
İFFET	4 »	HAZAN BÜLBÜLÜ	5 »
KADINLAR VAİZİ	2,5 »	EŞKIYA İNİNDE	8 »
MÜREBBİYE	6 »	İNSANLAR MAYMUN MUYDU?	10 »
İKİ HÖDÜĞÜN SEYAHATİ	2,5 »	HAKKA SIĞINDIK	4 »
CEHENNEMLİK	10 »	KADIN ERKEKLEŞİNCE	2,5 »
EFSUNCU BABA	3 »	TORAMAN	5 »
MEZARINDAN KALKAN ŞEHİT	6 »	UTANMAZ ADAM	10 »
ACI GÜLÜŞ	10 »	MUHABBET TILSIMI	6 »
CADI	6 »	DELİ FİLOZOF	10 »
TESADÜF	8 »	HAYATTAN SAYFALAR	4 »
		ŞEYTAN İŞİ	4 »

Diğer kitaplar hazırlanıyor.

FİYATI 4 LİRA

DURAN OFSET BASIMEVİ Tel : 27 71 34 - 22 41 34 İSTANBUL